

Turystyka kulturowa w regionach peryferyjnych: przykład dystryktu A Luoi (Wietnam)

Andrzej Kowalczyk

akowalcz1@uw.edu.pl

ORCID: 000-0002-7862-7001

Uniwersytet Warszawski, Wydział Geografii i Studiów Regionalnych, Katedra Geografii
Turystyki i Rekreacji

Trọng Quân Nguyễn

ntquan@hueuni.edu.vn

ORCID: 0000-0002-0602-9387

Uniwersytet Warszawski, Szkoła Doktorska Nauk Społecznych/
University of Education, Hue University (Vietnam)

Abstrakt

Termin „region peryferyjny” dotyczy najczęściej obszarów, które z racji położenia geograficznego, oddalenia od większych ośrodków społeczno-gospodarczych i gorszej dostępności komunikacyjnej, mają na ogół słabiej rozwiniętą gospodarkę niż inne regiony. W wielu przypadkach są to tereny przygraniczne, jak jest w przypadku dystryktu A Luoi w położonej w środkowym Wietnamie prowincji Thua Thien-Hue. Często są one zamieszkiwane przez mniejszości etniczne. Wśród walorów turystycznych, które przyciągają turystów krajowych i zagranicznych do leżącego przy granicy z Laosem rejonu A Luoi istotną rolę odgrywają walory kulturowe. O atrakcyjności dystryktu decyduje zarówno dobrze zachowane dziedzictwo kulturowe zamieszkujących ją górskich ludów, jak i pozostałości działań wojennych, jakie toczyły na obszarze A Luoi podczas wojny w Wietnamie w latach 1959-1975. Oba te czynniki są wykorzystywane w promocji turystycznej dystryktu, a związane z nimi atrakcje (np. nawiązujące do wierzeń animistycznych obyczaje ludów Katu, Pa Ko i Ta Oi, czy też relikty militarne związane z tzw. Szlakiem Ho Minha) są chętnie odwiedzane przez turystów. Dodatkowym argumentem przemawiającym za celowością wspierania turystyki kulturowej w dystrykcie A Luoi jest to, iż dotychczasowe formy miejscowej gospodarki (pozyskiwanie drewna i tradycyjne, niskotowarowe, rolnictwo) są dużym zagrożeniem dla środowiska przyrodniczego. Z tego też względu władze gminy i mieszkańcy widzą szansę rozwijania modelu turystyki bliskiego idei *community-based tourism* i turystyki zrównoważonej.

Słowa kluczowe: region peryferyjny, Wietnam, dystrykt A Luoi, turystyka kulturowa

Wstęp

Pod pojęciem peryferii rozumie się często „...obszary oddalone od centrów gospodarczych i trudno dostępne pod względem komunikacyjnym (...), peryferie cechuje także niski poziom gęstości zaludnienia oraz słaba urbanizacja” [Grosse 2007, s. 27]. Z kolei Ł. Wróblewski – rozróżniając peryferyjność geograficzną od peryferyjności ekonomicznej – uważa, że położenie peryferyjne jest jedną z cech wyróżniających regiony przygraniczne, co związane jest z ich słabą dostępnością przestrzenną, niską gęstością zaludnienia, dominację tradycyjnych czynników produkcji oraz niskiego stopnia powiązań regionu z otoczeniem zewnętrznym [Wróblewski 2012, s. 2-3]. Kontynuując swoją myśl autor ten pisze „...W efekcie region peryferyjny

geograficznie w mniejszym stopniu jest w stanie wykorzystać endogeniczny potencjał rozwojowy, co sprowadza się do konieczności adaptacji egzogenicznych czynników produkcji z pozostałych regionów. Konsekwencją tego jest drenaż czynników produkcji z regionu peryferyjnego geograficznie do regionu centralnego, czego efektem jest spadek poziomu rozwoju i wykształcenie się cech peryferyjności ekonomicznej.” [Wróblewski 2012, s. 3]. O ile pierwsze zdanie w przytoczonym cytacie wydaje się nie budzić zastrzeżeń, to dalszy wywód nie jest już tak oczywisty. Może się bowiem okazać, że egzogeniczne czynniki produkcji mogą przyczynić się do rozwoju regionu peryferyjnego, a tym samym zacząć on zatracać swoją peryferyjność ekonomiczną. Takie przypadki można odnotować wśród regionów peryferyjnych pod względem geograficznym, w których głównym czynnikiem rozwoju stała się np. turystyka. Chociaż włoskie Dolomity są oddalone względem Rzymu, czy Mediolanu, z racji wysokości dochodów (GDP) przypadających na 1 mieszkańca trudno uznać je za regiony zapóźnione pod względem ekonomicznym.¹

Celem poniższego artykułu jest przedstawienie atrakcyjności turystycznej położonego w górach w środkowej części Wietnamu, w prowincji Thua Thien-Hue (Thừa Thiên-Huế), dystryktu A Luoi (A Lưới) w kontekście turystyki kulturowej. W przedstawianym tekście świadomie nie sformułowano żadnej hipotezy, gdyż zaprezentowane w nim wnioski są wynikiem badań eksploracyjnych.

Natomiast w postawionej *a priori* tezie roboczej przyjęto, że A Luoi ze względu na swoje położenie geograficzne i historię spełnia warunki stawiane przed regionami peryferyjnymi, przy czym część turystów odwiedza dystrykt ze względu na zachowanie przez zamieszkujące go grupy etniczne tradycji kulturowych różniących je od kultury większości mieszkańców Wietnamu (Kinh, czyli Wietnamczyków). Jednak w dystrykcie A Luoi występuje nie tylko tzw. turystyka etniczna (*indigenous tourism*, *ethnic tourism*, czy *tribal tourism*). Inną formą turystyki kulturowej, jaka rozwinęła się w nim w ostatnich dekadach, jest turystyka historyczno-militarna, którą można nazwać *battlefield tourism*, jak również „turystyką komemoracyjną” (*commemorative tourism*), czy „turystyką pamięci” (*memorial tourism*) [Drvenkar i in. 2015; Viol i in. 2018]. Po uwzględnieniu atrakcyjności turystycznej obszaru badań w kontekście tych

¹ *Per capita values*, IstatData. The Italian National Institute of Statistics data warehouse, https://esploradati.istat.it/databrowser/#/en/dw/categories/IT1,DATAWAREHOUSE,1.0/UP_ACC_TERRIT/IT1,93_500_DF_DCCN_TNA_6,1.0. W poniższym artykule datyostępów do źródeł internetowych zostały zawarte w bibliografii.

dwóch form turystyki kulturowej, w końcowej części artykułu została przedstawiona analiza SWOT, w której starano się uwzględnić czynniki określające możliwość rozwoju tych rodzajów turystyki kulturowej w dystrykcie A Luoi.

W celu zrealizowania podanego wyżej celu, jeden z autorów przeprowadził latem 2022 r. badania terenowe, w trakcie których zebrał materiały dotyczące kulturowych atrakcji turystycznych, zapoznając się także z różnymi dokumentami, jak również przeprowadzając wywiady z przedstawicielami miejscowych usługodawców i osób odpowiedzialnych we władzach lokalnych za sprawy kultury oraz turystyki. Część wywiadów – w celu uaktualnienia zebranych wcześniej informacji – przeprowadzono (korzystając z poczty elektronicznej) wczesną wiosną 2023 r. Ponadto, poddając analizie zebrany materiał empiryczny i dane statystyczne, dokonano przeglądu literatury przedmiotu, korzystając głównie z publikacji w języku angielskim i wietnamskim.

Turystyka na obszarach peryferyjnych – zarys problemu

Za autora, który zwrócił uwagę, że tereny uznawane za peryferyjne mogą odgrywać istotną rolę we współczesnej turystyce i zajął się teoretycznymi podstawami tego zjawiska, uważa się Waltera Christallera, który – obserwując kierunki wyjazdów turystycznych w latach 50. XX wieku w Europie – postawił tezę, że ich uczestnicy kierując się przede wszystkim walorami środowiska przyrodniczego, odwiedzają jej „peryferie”. Dostrzegając jednak, że część turystów odwiedza miasta, W. Christaller [1964] wyjaśniał ich zachowania głównie celami handlowymi, związanymi z wykonywanym zawodem oraz wynikające z chęci zaspokojenia potrzeb poznawczych. Starając się udowodnić swoją koncepcję na przykładzie krajów leżących nad Morzem Śródziemnym, W. Christaller zauważył, że „peryferyjne” nie tylko z racji położenia geograficznego, ale i poziomu rozwoju gospodarczego, regiony południowej Francji, Włoch, czy Hiszpanii były chętnie odwiedzane przez turystów przybywających ze znacznie zamożniejszej i lepiej rozwiniętej części północnej Europy, która w jego koncepcji stanowiła „centrum”.

Jednak trudno uznać, że wyjazdy turystyczne do rejonów uznawanych za peryferie są czymś nowym. W literaturze polskiej fenomen odwiedzania miejsc spełniających kryteria „peryferyjności” dobrze opisuje, zajmujący się historią podróżowania, A. Mączak, dając pierwszemu rozdziałowi w swojej książce tytuł *Ucieczka i „bańka środowiskowa”*, a drugiemu *Drogi i bezdroża* [Mączak 2001].

W pierwszym z wymienionych rozdziałów zwraca on m.in. uwagę na występujący często u podróżujących (w tym turystów) eskapizm, a więc dążenie do psychologicznej ucieczki od codzienności [Mączak 2001, s. 25-26].

Podany wyżej motyw podróżowania zaczął coraz częściej występować wraz z nadejściem epoki nowożytnej i pojawieniem się zjawiska nazywanego Grand Tour. Dało to się zauważyć zwłaszcza na przełomie XVIII i XIX wieku, a więc wtedy, gdy w Europie pojawił się romantyzm. Dotyczył on nie tylko poezji i prozy, muzyki, sztuk plastycznych, architektury krajobrazu (a także strojów, sposobu prowadzenia konwersacji) itp., ale również kierunków wyjazdów turystycznych. Jak twierdzi U. Gyr [2010, s. 3], w tym czasie turyści zaczęli kierować się dążeniem do poznania obcych krajów i zabytków, mając jednocześnie przekonanie o: „...rzekomej luce kulturowej między Północą a Południem” („...supposed cultural gap between North and South”), co oznacza, że w tym czasie upowszechnił się pogląd, że turyści reprezentują „centrum”, a odwiedzane przez nich regiony to „peryferie”.

Wspomina o tym po części S. Baudouin [2020], a przede wszystkim K. Kanatsu [2000], która zajęła się wyjazdami brytyjskich elit w celu podziwiania krajobrazów Szkocji. Odnosząc się do sytuacji jaka miała miejsce jeszcze w połowie XVIII wieku pisze ona: „Chociaż niektóre dzienniki podróży na temat Szkocji zostały opublikowane już przed 1770 rokiem, region ten nie wzbudzał zainteresowania zwykłych angielskich turystów. Szkocja, zwłaszcza Highlands, była dla nich zbyt odległa i zbyt niebezpieczna, by ją odwiedzać” [Kanatsu 2000, s. 26].² Chociaż podejście to uległo w następnych dekadach zmianie, spostrzeganie niektórych regionów Szkocji jako „peryferii” utrzymało się. Jak twierdzi w innym miejscu ta sama autorka [wolne tłumaczenie – autorzy], „Przeciwstawianie romantycznych Highlands i nie-Highlands (szkockich Lowlands, czy też metropolii, czy ogólnie rzecz biorąc, anglojęzyczną Wielką Brytanię) było ściśle związane z ich przeciwstawianiem pod względem materialnym...” [Kanatsu 2000, s.17]. Odnosząc się z kolei do książki z 1989 r. autorstwa P. Womacka, K. Kanatsu pisze [wolne tłumaczenie – autorzy]: „w systemie kapitalizmu brytyjskiego końca XVIII wieku Highlands są *peryferiami* [*periphery* – autorzy], a *rdzeń* [*core* – autorzy] stanowią inne niż Highlands wyżyny” [Kanatsu 2000, s. 17-18].³ Utrzymującemu się do

² W oryginale fragment ten brzmi: „Though some travelogues on Scotland had already been published before the 1770s, the region had hardly attracted the interest of ordinary English tourists. Scotland, especially the Highlands, had been too remote and too dangerous for them to visit”.

³ U K. Kanatsu zapis ten ma następującą postać: „The opposition between the romantic Highlands and the non-Highlands (the Scottish Lowlands, or the metropolis, or anglophone Britain generally) was

dzisiaj fenomenowi Szkocji traktowanej jako cel wyjazdów turystycznych dużo uwagi poświęca R. W. Butler. W artykule z 2014 r. pisze on [wolne tłumaczenie – autorzy]: „Przed „romantyczną rewolucją” w sztuce, literaturze i odbiorze krajobrazu główne atrakcje tego regionu, jego krajobrazy i dziedzictwo nie były atrakcyjne dla przeciętnych podróżników tamtego okresu. Aby zrozumieć, dlaczego turyści przybywali na te tereny w omawianym okresie, musimy uwzględnić dwóch nieprawdopodobnych sprzymierzeńców: mitologię i naukę” [Butler 2014, s. 10].⁴ Rozwijając ten wątek i odnosząc się do związanej ze Szkocją mistyki, R. W. Butler zwraca uwagę, że dla turystów z Szkocja jest jednocześnie – z powodu położenia, słabego zaludnienia itp. – „Terra Incognita”, jak i – z racji przekazu wizerunkowego związanego z burzliwą historią – „Terra Horribilis” [Butler 2014, s. 10]. O związkach między kierunkami wyjazdów a szeroko pojmowaną „peryferyjnością” odwiedzanych przez turystów regionów pisze także E. Meloy [2009], opisując region Connemara w zachodniej Irlandii, który w połowie XIX wieku tym czasie był odwiedzany m.in. przez osoby uprawiające swoistą *dark tourism*, gdyż tereny te były w tym okresie dotknięte klęską głodu, co często kończyło się śmiercią ich mieszkańców.⁵

W przedstawionych wyżej rozważaniach zajęto się Szkocją nieprzypadkowo, gdyż ta część Wysp Brytyjskich – podobnie, jak Irlandia, po części Walia, czy Lake District w północnej Anglii – do dzisiaj jest chętnie odwiedzana przez turystów chcących oderwać się od gęstej zabudowy i zgiełku wielkich miast, zatłoczenia nadmorskich plaż, tłumów kuracjuszy spacerujących po deptakach renomowanych uzdrowisk itp. Można przyjąć, że podobne czynniki odgrywają dużą rolę przy podejmowaniu przez turystów wyjazdów do Laponii, na Islandię, na pogranicze Nowej Anglii (Stany Zjednoczone) i prowincji Quebec (Kanada), wyspę Chiloe (Chile) itd., a w Polsce np. na Podlasie, czy w Bieszczady. Zjawisko to nasiliło się w 2 połowie XX wieku. Na coraz większą popularność wśród turystów obszarów uznawanych za regiony peryferyjne zwracali już uwagę T. Høivik i T. Heiberg, nazywając osoby uprawiające ten rodzaj turystyki *self-reliant tourists* („turystami samodzielnymi”) w odróżnieniu od

closely related to the material one: 'in the system of late eighteenth-century British capitalism, the Highlands are on the periphery and the non-Highlands are the core'".

⁴ W artykule R. W. Butlera fragment ten brzmi: „Before the “Romantic Revolution” in art, literature and scenic appreciation, the major attractions of this region, its scenery and heritage, were not appealing to the conventional travellers of that period. To understand why tourists came to this area in this period we need to turn to two unlikely bedfellows, mythology and science”.

⁵ S. Tanaś tłumaczy termin *dark tourism* jako mroczna turystyka [Tanaś 2013].

turystów korzystających z oferty przedstawianej przez biura podróży zorientowane na turystykę masową [Høivik, Heiberg 1980, s. 95-97].

Chociaż najczęściej głównym powodem odwiedzania regionów peryferyjnych jest potrzeba obcowania z przyrodą, część turystów kieruje się zainteresowaniami dotyczącymi odmienności kulturowej terenów oddalonych od obszarów dużej koncentracji ludności, większych skupisk miast itp., które mają wiele cech wspólnych niezależnie od miejsca położenia geograficznego. Ma to szczególnie duże znaczenie przy postępującej globalizacji, przenoszeniu wzorców kulturowych z jednych części świata do innych, czy uniformizacji życia codziennego. Przyjmując wykładnię K. Przeclawskiego [1979, s. 46], że turystyka jest zetknięciem kultur, część turystów wybiera miejsce wyjazdu, aby poznać ludzi reprezentujących inne kręgi kulturowe. Stąd duże zainteresowanie wśród osób uprawiających turystykę kulturową odmiennością życia codziennego: Saamów (Lapończyków, północne regiony Finlandii, Norwegii, Szwecji), Inuitów (północna Kanada i stan Alaska w Stanach Zjednoczonych), Maorysów (Nowa Zelandia), ludów zamieszkujących góry w południowych Chinach, rdzennych mieszkańców północnej Australii, czy południowo-zachodniej części Stanów Zjednoczonych (np. ludy Hopi, Navajo), plemieniem Kuna (Panama), ludu San (przede wszystkim Botswana i Namibia) i mieszkańców bardzo wielu innych obszarów, spełniających warunki pozwalające za uznanie je za regiony peryferyjne pod względem położenia geograficznego. Jednak, o czym już napomknęto, pojęcie „peryferyjność” ma również nie-geograficzny wydźwięk. Dobrze ujmuje to definicja zaproponowana przez J. M. Cheera i in., zdaniem których określenie „obszar peryferyjny” obejmuje „...kontekst lokalizacyjny i funkcjonalny zazwyczaj związany z oddalonymi wyspami i archipelagami, obszarami pustynnymi, regionami wysokogóorskimi, terenami wiejskimi, lokalnymi społeczeństwami [w definicji użyto termin „indigenous communities” – przyp. autorzy] i inne obszary leżące na obrzeżach i poza głównymi metropoliami będącymi centrami władzy geopolitycznej i oddziaływania społeczno-kulturowego” [Cheer i in. 2022, s. 495].⁶

⁶ Powyższa definicja jest wolnym tłumaczeniem. W oryginale tekst ten brzmi: „The term peripheral area encompasses the locational and functional context commonly associated with remote islands and archipelagoes, desert areas, alpine regions, rural locations, indigenous communities, and other areas at the edge and beyond metropolitan centers of geopolitical and sociocultural power and influence”.

Uwarunkowania rozwoju turystyki kulturowej w dystrykcie A Luoi

Charakterystyka geograficzna dystryktu A Luoi

Jak już wspomniano, będący przedmiotem badań dystrykt (*huyện*) A Luoi znajduje się w położonej w środkowym Wietnamie prowincji (*tỉnh*) Thua Thien-Hue w odległości 70,3 km na zachód od miasta Hue (Huế), z którym jest połączony drogą krajową nr 49 (QL 49). Od zachodu A Luoi graniczy z Laosem, od północy z dystryktem Dakrong (Đakrông) w prowincji Quang Tri (Quảng Trị) i dystryktem Phong Dien (Phong Điền) w prowincji Thua Thien-Hue, od wschodu z miastami (*thị xã*) Huong Tra (Hương Trà) i Huong Thuy (Hương Thủy) oraz dystryktem Nam Dong (Nam Đông) w prowincji Thua Thien-Hue, a od południa z dystryktem Tay Giang (Tây Giang) w prowincji Quang Nam (Quảng Nam).⁷

Z północnego zachodu na południowy wschód dystrykt przecina szosa krajowa nr 14 (QL, która w latach 60.-70. XX wieku była jedną z najważniejszych dróg składających się na system drogowy nazywany „Szlakiem Ho Chi Minha” (*đường Hồ Chí Minh, Ho Chi Minh Trail*), o której będzie więcej w dalszej części artykułu.⁸

Mający powierzchnię 1232,7 km² dystrykt A Luoi znajduje się w Górach Annamskich (Dãy Trường Sơn),⁹ przy czym jej znaczna część leży w obniżeniu (500-600 m) między łańcuchami Đông Trường Sơn (na wschodzie, najwyższy szczyt, Đông Ngai, liczy 1774 m) i Tây Trường Sơn (na zachodzie, najwyższe wzniesienia na granicy z Laosem dochodzą do prawie 1800 m¹⁰). [Według innych danych powierzchnia dystryktu wynosi prawie 1224,6 km².¹¹]

Podobnie, jak i inne rejony środkowego Wietnamu, dystrykt A Luoi znajduje się w strefie klimatów podrównikowych (monsunowych). Średnia temperatura w roku wynosi 22-25°C, przy czym najwyższe temperatury dochodzą do 34-36°C, a najniższe wynoszą od 7° do 12°C. Średnie opady w poszczególnych miesiącach roku wynoszą od

⁷ A Luoi, https://vi.wikipedia.org/wiki/A_Luoi.

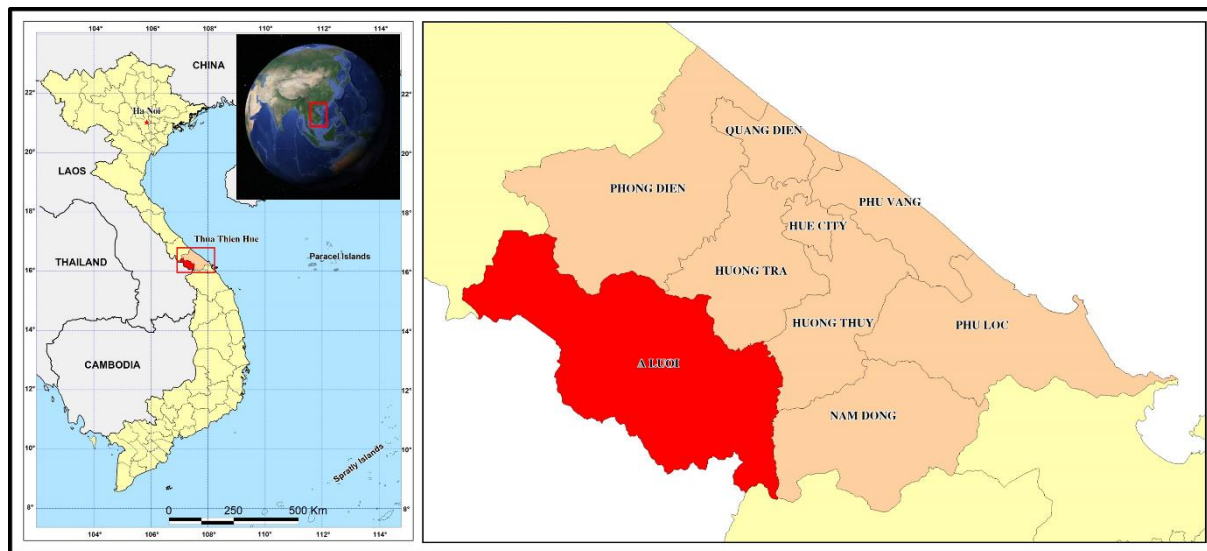
⁸ Jej fragment przecinający dystrykt A Luoi stanowi odcinek (zbudowany w 1967 r. przez saperów północnowietnamskich), który w ówczesnej terminologii wojskowej nosił nazwę „droga B45A” (*đường B45A*). Łączyła ona obecne przejście graniczne z Laosem w La Lay (już poza dystryktem A Luoi, w położonym w prowincji Quang Tri dystrykcie Dakrong) z A Luoi, a następnie wiodła na południowy wschód i przekraczała granicę między obecną prowincją Thua Thien-Hue a prowincją Quang Nam [Lê Thị Thuì, 2021].

⁹ A Luoi, https://vi.wikipedia.org/wiki/A_Luoi.

¹⁰ Thừa Thiên-Huế Province topographic map, [topographic-map.com, https://en-ie.topographic-map.com/map-67k5k/Th%E1%BB%ABa-Thi%C3%AAAn-Hu%E1%BA%BF-Province/?zoom=15¢er=16.13727%2C107.22043&popup=16.13694%2C107.2242](https://en-ie.topographic-map.com/map-67k5k/Th%E1%BB%ABa-Thi%C3%AAAn-Hu%E1%BA%BF-Province/?zoom=15¢er=16.13727%2C107.22043&popup=16.13694%2C107.2242).

¹¹ Viện kiểm sát nhân dân huyện A Luoi, <https://vkshue.gov.vn/about/Vien-kiem-sat-nhan-dan-huyen-A-Luoi.html>.

2900 do 5800 mm, przy czym pora deszczowa przypada na okres wrzesień-grudzień. Wiąże się z tym wysoka średnia wilgotność powietrza, która waha się w przedziale 86-88%. Jest to jeden z ważniejszych czynników przyrodniczych mających wpływ na specyfikę turystyki w dystrykcie A Luoi, tym bardziej że znaczna część turystów (zwłaszcza krajowych) przybywa do A Luoi w celu zobaczenia przełomów rzecznych, wodospadów itp., które w porze intensywnych opadów są trudno dostępne.

Rycina 1. Położenie dystryktu A Luoi (prowincja Thua Thien-Hue)

Źródło: opracowanie własne Trọng Quân Nguyễn

Znaczną część dystryktu A Luoi zajmują lasy, które w wyższych partiach gór (powyżej 800 m) przypominają lasy zwrotnikowe, a w dolinach lasy podrównikowe. Niektóre z lasów - np. w gminach A Roang (A Roàng) i Hong Ha (Hồng Hà) – uległy degradacji w wyniku przeprowadzonych w latach 60.-70. XX wieku przez lotnictwo Stanów Zjednoczonych masowych nalotów z użyciem substancji chemicznych znanych pod nazwą *Agent Orange*¹², których celem było pozabawienie listowia drzew wzdłuż wspomnianego wcześniej tzw. Szlaku Ho Chi Minha. Stąd też bardzo duża część lasów w A Luoi (które zajmują 75% powierzchni dystryktu), których zasoby drzewne są oceniane na 6-7 mln m³ drewna, zatraciła cechy lasów pierwotnych i ma charakter lasów wtórnych. Trzeba jednak nadmienić, że jest to związane nie tylko z defoliacją w wyniku świadomych działań lotniczych, ale również trwającego od stuleci pozyskiwania drewna i wycinania drzew przez miejscową ludność, z powodu powszechnego do niedawna systemu żarowego (żarowo-odłogowego) uprawy ziemi.¹³

¹² Mieszanina w proporcji 1/1 kwasu 2,4-dichlorofenoksyoctowy (2,4-D) i kwasu 2,4,5-trichlorofenoksyoctowy (2,4,5-T) (*Agent Orange*, https://pl.wikipedia.org/wiki/Agent_Orange).

¹³ *Pacoh people*, https://en.wikipedia.org/wiki/Pacoh_people.

Według danych z 2021 r., dystrykt A Luoi zamieszkiwało 50 209 osób, a średnia gęstość zaludnienia wynosiła 43,72 osób/1 km². Należy nadmienić, że gęstość zaludnienia dla całego Wietnamu wynosiła w tym czasie 297 osób/1 km²,¹⁴ a dla prowincji Thua Thien Hue 231 osób/1 km².¹⁵ Porównanie podanych wskaźników, przy założeniu, że gęstość zaludnienia jest miernikiem „peryferyjności”, oznacza, że dystrykt nie tylko pod względem geograficznym, ale i społeczno-ekonomicznym spełnia wymogi stawiane przed obszarami peryferyjnymi.

W 2021 r. struktura etniczna dystryktu A Luoi przedstawiała się następująco:

- ponad 2/3 ludności stanowiły grupy etniczne Pa Ko (Pacô, Pacoh, 21 269 osób, 42,4%) i Ta Oi (Tà Ôi, Tahoi, 12 437 osób, 24,8%);
- Wietnamczyków (Kinh) było 11 106 osób (22,1%);
- przedstawicieli grupy etnicznej Katu (Ka Tu, Ca Tu lub Cờ Tu,) było 5016 (10,0%), a Pa Hy (lub Ba Hy) zaledwie 196 osób (0,4%).¹⁶

Przedstawiciele wymienionych wyżej grup etnicznych zamieszkują w znacznym stopniu tereny wiejskie, natomiast większość Wietnamczyków mieszka w samym A Luoi (ośrodku administracyjnym dystryktu, w 1999 r. liczył on 5019, a w 2015 r. 7393 mieszkańców,¹⁷) i w innych większych miejscowościach, zajmując się m.in. handlem i usługami [McElwee 2008, s. 98-100] oraz pracując w administracji.

Podstawą gospodarki dystryktu jest niskotowarowe, bądź wręcz nietowarowe (produkcja płodów i chów na użytek własny), rolnictwo. Tereny rolnicze zajmują 47% powierzchni dystryktu, a 75% ludności zawodowo czynnej znajduje zatrudnienie w rolnictwie. Duże znaczenie ma również gospodarka leśna, aczkolwiek 49% obszaru dystryktu stanowią tereny chronione. Niski poziom rozwoju lokalnej gospodarki sprawia, że 37% gospodarstw domowych żyje poniżej przyjętego progu ubóstwa [Herzberg i in. 2019, s. 3].

¹⁴ *Demographics of Vietnam*, https://en.wikipedia.org/wiki/Demographics_of_Vietnam.

¹⁵ *Thừa Thiên-Huế - Population density*, <https://knoema.com/atlas/Viet-Nam/Thừa-ThiênHuế/Population-density>.

¹⁶ Przedstawiciele innych ludów było 186, co stanowiło niecałe 0,4%. Jak podaje P. McElwee [2018, s. 85], w trakcie przeprowadzonych przez nią w latach 2004 i 2005 badań terenowych część przedstawicieli ludu Ta Oi uważała się za Pa Ko lub Pa Hy, a więc dokładne ustalenie przynależności etnicznej i językowej mieszkańców dystryktu A Luoi jest niesłychanie trudne.

¹⁷ *A Luoi (thị trấn)*, [https://vi.wikipedia.org/wiki/A_Luoi_\(thị_trấn\)](https://vi.wikipedia.org/wiki/A_Luoi_(thị_trấn)); *Thừa Thiên Huế province*, https://en.wikipedia.org/wiki/Thừa_Thiên_Huế_province.

Atrakcyjność turystyczna dystryktu A Luoi

Przechodząc do omówienia atrakcji turystycznych w dystrykcie A Luoi należy przede wszystkim zaznaczyć, że leży on stosunkowo niedaleko dużych aglomeracji miejskich Hue (652 572 mieszkańców, 2020 r.) i Da Nang (Đà Nẵng, 1 230 000 ludności, 2022 r.), a więc już to sprawia, iż jest często odwiedzany przez ich mieszkańców w ramach wyjazdów weekendowych w celu obcowania z przyrodą, aktywnego wypoczynku, odwiedzenia rodziny itp. Ponieważ celem przedstawianego artykułu jest omówienie turystyki kulturowej w dystrykcie A Luoi, warto jedynie wspomnieć, że najczęściej odwiedzanymi atrakcjami podczas wyjazdów weekendowych są malownicze przełomy rzeczne i wodospady oraz lasy.

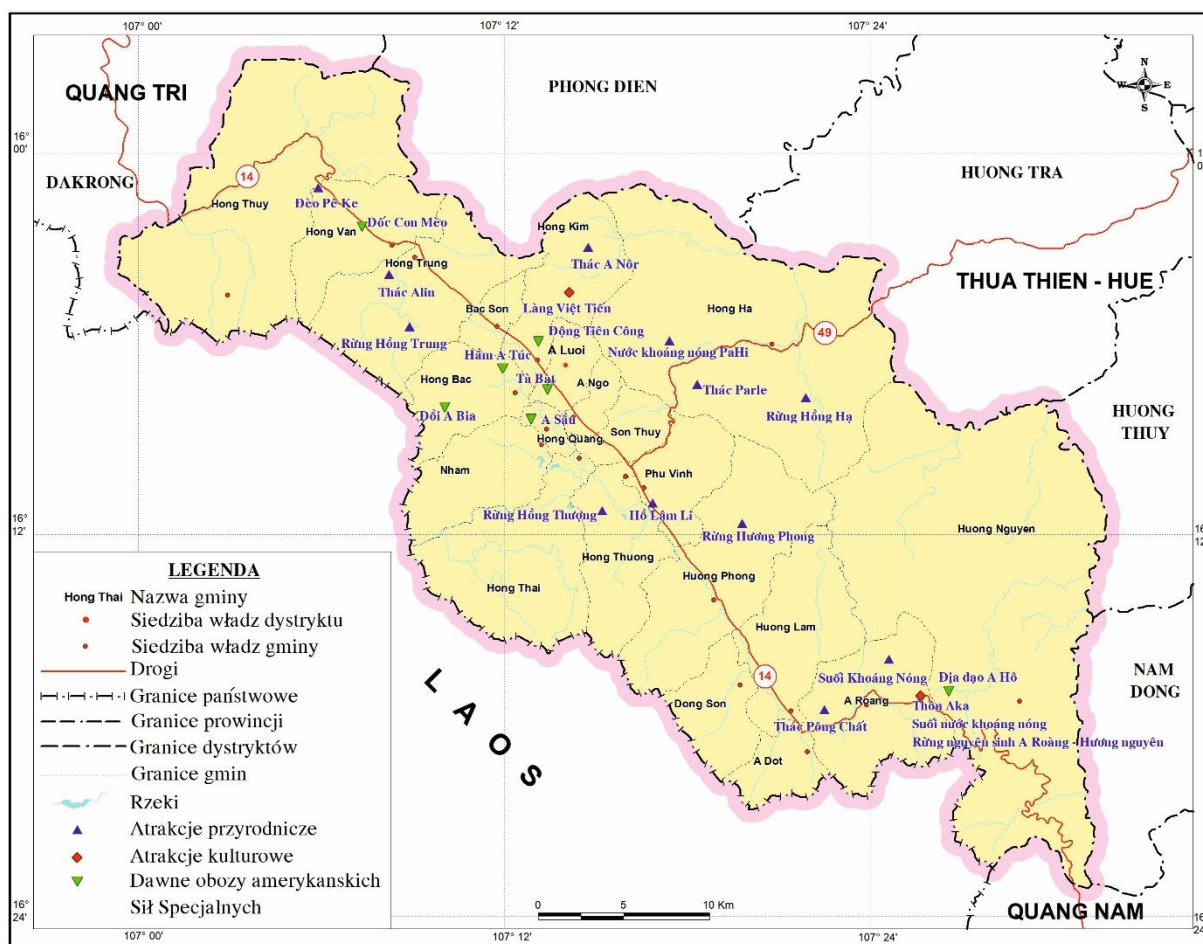
Bliskość Hue z dobrze rozwiniętą bazą noclegową sprawia, że w dystrykcie A Luoi w 2022 r. było jedynie 8 hoteli/moteli (330 miejscami noclegowymi) i 17 kwater prywatnych (mogących pomieścić 320 gości).¹⁸ Lepiej rozwinięta jest baza gastronomiczna, na którą składa się 11 restauracji i barów. Słabo rozwinięta baza sprawia, że w 2022 r. wpływy z tytułu turystyki stanowiły jedynie 2,82% (w szczycie pandemii, w 2020 r., były nieznacznie mniejsze i wynosiły 2,63%) budżetu dystryktu, a liczba miejsc pracy związanych z obsługą przyjeżdżających wynosi ok. 100.

Tabela 1. Liczba turystów w dystrykcie A Luoi w latach 2015-2022

Rok	Liczba turystów				
	Razem	Turyści krajowi		Turyści zagraniczni	
		Liczba	%	Liczba	%
2015	5500	4983	90,6	517	9,4
2016	45 000	37 900	84,2	7100	15,8
2017	47 200	43 000	91,1	4200	8,9
2018	49 520	43 890	88,6	5630	11,4
2019	52 300	45 580	87,2	6720	12,8
2020	22 610	21 230	93,9	1380	6,1
2021	7606	7326	96,3	280	3,7
2022	69 532	65 319	93,9	4213	6,1

Źródło: opracowano na podstawie danych otrzymanych z: *Phòng Văn hóa - Thông tin huyện A Lưới. Báo cáo tổng kết hoạt động du lịch huyện A Lưới, Thừa Thiên Huế* dla lat 2015-2022

¹⁸ W 2020 r. w dystrykcie były 4 hotele/motele (w których łącznie były 74 pokoje ze 139 łózkami), 8 kwater prywatnych i 2 ośrodki wypoczynkowe, które należały do lokalnych władz

Rycina 2. Główne atrakcje turystyczne w dystrykcie A Luoi (prowincja Thua Thien-Hue)

Źródło: opracowanie własne Trọng Quân Nguyễn

O ile liczba turystów z dystryktu A Luoi wynosiła w 2015 r. zaledwie 5500 osób (przy czym turyści zagraniczni stanowili 9,4%), to w 2019 r. wzrosła do 52 300 osób (12,8% stanowili obcokrajowcy). Oczywiście lata pandemii COVID-19 spowodowały znaczny spadek liczby odwiedzających – zwłaszcza w odniesieniu do turystów zagranicznych (spadek z 12,8% w 2019 r., do 6,1% w 2020 r. i 3,7% w 2021 r.) – to jednak w 2022 r. łączna liczba turystów zwiększyła się i przekroczyła stan z 2019 r. Nie dotyczyło to jednak turystów zagranicznych, których liczba była w 2022 r. nie tylko mniejsza niż w 2019 r., ale nawet mniejsza niż we wcześniejszych latach (tabela 1).

Tabela 2. Dochody z turystyki w dystrykcie A Luoi w latach 2015-2022

Dochody	Rok							
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Miliardy VND	3,56	9,00	11,30	12,43	15,37	6,56	3,2	20,00
Indeks zmian	100,0	252,8	317,4	349,2	431,7	184,3	89,9	561,8

Źródło: opracowano na podstawie danych otrzymanych z: Phòng Văn hóa - Thông tin huyện A Lưới. Báo cáo tổng kết hoạt động du lịch huyện A Lưới, Thừa Thiên Huế dla lat 2015-2022

Również dane zawarte w tabeli 2 pokazują, że w okresie pandemii COVID-19 dochody z turystyki uległy w dystrykcie A Luoi znacznemu zmniejszeniu. O ile w 2019 r. wynosiły one 15 370 000 mld VND, to w 2020 r. 6 560 000 mld VND, a w 2021 r. jedynie 3 200 000 mld VND. Oznaczało to blisko 5-krotny spadek. Sytuacja uległa jednak poprawie w 2022 r., kiedy to w związku ze zniesieniem ograniczeń wprowadzonych na czas pandemii liczba turystów uległa zwiększeniu, co znalazło odzwierciedlenie w dochodach (dochody z turystyki w dystrykcie wynoszące w 2022 r. 20 mld VND, stanowiły równowartość 850 000 USD).

W tym miejscu należy zauważyć – co pośrednio wynika z liczby i udziału turystów krajowych i zagranicznych, jacy odwiedzają dystrykt – że okolice A Luoi są w głównej mierze terenami wypoczynku mieszkańców Wietnamu, przy czym w znacznym stopniu są to mieszkańcy aglomeracji Hue i Da Nang, którzy przyjeżdżają w góry na pograniczu Wietnamu i Laosu w ramach turystyki wypoczynkowej i aktywnej (często podczas weekendów), rzadziej kulturowej. Tym niemniej w promocji turystycznej dystryktu A Luoi istotną rolę odgrywają nie tylko liczne przełomy rzeczne i wodospady oraz punkty widokowe ale również zachowane dziedzictwo kulturowe. To co wyżej napisano znajduje potwierdzenie w danych zebranych w zarządzanym przez władze lokalne ośrodku turystycznym w dolinie potoku A Lin (Suối A Lin) w gminie Hong Van (Hồng Vân), który w 2022 r. odwiedziło 3552 turystów, przy czym aż 3536 (99,6%) stanowili turyści krajowi (wśród 16 turystów-obcokrajowców, było jedynie 3 Amerykanów i 2 Francuzów).¹⁹ Dla kontrastu, w leżącym w gminie A Roang „HomeStay A Lưới - Hương Danh” – kilka kilometrów na południowy wschód od miejscowości A Sau (A Sầu, o której będzie więcej w dalszej części artykułu) – w tym samym roku zatrzymało się 1680 turystów, przy czym turystów krajowych było 995 (59,2%), a zagranicznych aż 685 zagranicznych (40,8%), w tym 216 ze Stanów Zjednoczonych (co stanowiło 31,5% wszystkich obcokrajowców) i 105 (15,3%) z Francji.²⁰

Nie wdając się w dalsze wywody, w tym miejscu należy jedynie stwierdzić, że wśród odwiedzających okolice A Luoi można wyraźnie wyróżnić dwie grupy turystów:

¹⁹ Informacje uzyskane od pracowników władz dystryktu A Luoi oraz gmin Hoang Van i A Roang w końcu stycznia 2023 r.

²⁰ Informacje uzyskane od pracowników władz dystryktu A Luoi oraz gmin Hong Van i A Roang w końcu stycznia 2023 r.

- przyjeżdżających głównie z powodu walorów przyrodniczych, którzy spędzają czas wypoczywając w pobliżu urokliwych wodospadów, wędrują dolinami górskich strumieni, podziwiają widoki i często uprawiają aktywne formy rekreacji – często są to osoby odwiedzające dystrykt A Luoi w ramach wyjazdów weekendowych;²¹
- odwiedzających rejon A Luoi ze względu na jego atrakcyjność kulturową (część z nich stanowią obcokrajowcy), przy czym spośród walorów kulturowych, które są przedmiotem ich zainteresowania najważniejsze są dwie kategorie atrakcji turystycznych: (1) związane z mniejszościami etnicznymi zamieszkującymi tą część Gór Annamskich, (2) związane z historią najnowszą pogranicza Wietnamu i Laosu, czyli z wydarzeniami mającymi miejsce podczas wojny, jaka się toczyła w Wietnamie w latach 1959-1975, a zwłaszcza z udziałem w niej Stanów Zjednoczonych.

Turystyka etniczna (indigenous tourism)

Ponieważ większość mieszkańców dystryktu A Luoi stanowią przedstawiciele grup etnicznych zaliczanych do ludów austronezyjskich (właściwie ludów austronezyjskojęzycznych), głównym czynnikiem przyciągającym do A Luoi turystów zainteresowanych innymi kulturami, jest zachowane szeroko rozumiane dziedzictwo kulturowe, na które składają się zarówno pozostałości kultury materialnej, jak i niematerialnej.

Rycina 3. Atrakcje turystyczne w dystrykcie A Luoi (prowincja Thua Thien-Hue) związane z dziedzictwem kulturowym mniejszości etnicznych. Zdjęcie po lewej stronie – pracownia tkania techniką *Dèng* (lub *Zèng*). Zdjęcie po prawej stronie – pokazy związane z uroczystościami podczas święta Ariêu Car. Na drugim planie widoczny zrekonstruowany *community house*

Źródło: Nguyễn Quốc [2019]; An Sơn [2019]

²¹ Badania wykazały, że do głównych atrakcji przyrodniczych dystryktu A Luoi należą (kolejno): wodospady, gorące źródła wód mineralnych, jezioro Lam Ly (Lâm Ly) w A Co, objęte ochroną zespoły lasów zwrotnikowych, inne lasy oraz punkty widokowe na przełęczach [Tôn Thất Hữu Đạt 2014, s. 278].

Jednym z elementów kultury materialnej, której tradycje przetrwały do dzisiejszych czasów, są tzw. domy wspólnotowe (*community houses*, z powodu formy często nazywane w literaturze przedmiotu jako *longhouses*), których jest łącznie ok. 140 i które są przez społeczność Katu nazywane *guol* (*guol*).²² Są to kryte strzechą drewniane domy budowane na palach, które w przeszłości bądź były miejscami spotkań lokalnej społeczności (np. w celu rozstrzygania sporów, podejmowania ważnych decyzji, celebrowaniu świąt itp.), bądź służyły celom mieszkaniowym.²³ Chociaż praktycznie wszystkie tego typu obiekty uległy zniszczeniu w trakcie działań wojennych podczas wojny w latach 1959-1975, 15 z nich odtworzono i udostępniono do zwiedzania we wsiach zamieszkiwanych przez lud Ta Oi, 3 we wsiach zamieszkiwanych przez Katu oraz 1 we wsi zamieszkiwanej przez lud Pa Ko. Ponadto w samym A Luoi w *longhouse* mieści się centrum informacji turystycznej, a pojedyncze obiekty zostały odrestaurowane we wsiach An Trieng (gmina Hong Trung, Hồng Trung), A Nam (gmina Hong Van), A Tia 2 (gmina Hong Kim, Hồng Kim) i Kâr So (gmina Huong Lam, Hương Lâm).²⁴ Ponieważ *guol* są jednym z głównych symboli kulturowego dziedzictwa materialnego ludów zamieszkujących górskie rejony prowincji Thua Thien-Hue, w badaniach prowadzonych w ostatnich latach poświęcono im wiele uwagi [Iizuka 2012; Vo Ngoc Duc i in. 2020], mając m.in. na uwadze ich atrakcyjność turystyczną i podejmowanie działań w celu ich rekonstrukcji.

Innym świadectwem kultury materialnej i niematerialnej, jaka zachowała się w dystrykcie A Luoi, jest rękodzieło, a zwłaszcza tkactwo i dziewiarstwo. Tradycyjne techniki wytwarzania kolorowych tkanin (z przewagą kolorów: czerwony, czarny i biały) przetrwały we wsiach zamieszkiwanych przez grupę etniczną Ta Oi, co spowodowało, iż technika zwana *Dèng* (lub *Zèng*) została uznana przez władze Wietnamu (decyzja No. 4036/QĐ-BVHTTDL z 21.11.2019 r.) za narodowe niematerialne dziedzictwo kulturowe, a w styczniu władze prowincji Thua Thien-Hue uznały jeden z przysiółków (A Rum) miejscowości A Luoi za „wieś tradycyjnego rzemiosła” („traditional craft village”). Warto dodać, że tkactwem zajmuje się w A Rum ponad 50 rodzin, które wytwarzają ponad 2000 różnego rodzaju produktów (w tym

²² J. Le Pichon [1938, s. 370-371] używa zapisu *gu'al*.

²³ Jak podaje P. McElwee [2008, s. 88] we wsiach Pa Ko z reguły były one z reguły zamieszkiwane przez kilka rodzin, a w wioskach Katu często służyły tylko jednej rodzinie.

²⁴ W samym A Luoi, w obiekcie przypominającym „dom wspólnotowy”, mieści się ponadto muzeum poświęcone historii wojny ze Stanami Zjednoczonymi. W podobnych obiektach są izby pamięci poświęcone walkom o wzgórze Ap Bia oraz we wsi A Sau (lub A So, w publikacjach dotyczących udziału Stanów Zjednoczonych w wojnie w Wietnamie, jest z reguły podawana nazwa „A Shau”), gdzie w 1963 r. zorganizowano lądowisko i obóz amerykańskich *Special Forces*.

suknie, koce, torby, portfele, poszewki na poduszki, szale itd.).²⁵ Rosnące zainteresowanie turystów wyrobami miejscowego rękodzieła spowodowało, że od kilku lat w A Luoi organizowane są wydarzenia, podczas których można podziwiać stroje i inne akcesoria wytwarzane przez kobiety Ta Oi, jak również dokonywać zakupów. Należy także wspomnieć warsztatach rękodzielniczych, jakie rozpoczęto w 2015 r. w gminach Bac Son (Bắc Sơn) i Huong Nguyen (Hương Nguyễn).

Kolejną formą niematerialnego dziedzictwa kulturowego, która budzi zainteresowanie turystów odwiedzających dystrykt A Luoi, są utrzymane w nawiązaniu do tradycji uroczystości rodzinne (np. wesela, ukończenie budowy nowego domu), wioskowe i plemienne. Na szczególne uznanie zasługują odbywające się często festiwale tańców ludowych, koncerty z użyciem tradycyjnych instrumentów muzycznych itp. Do głównych tego typu wydarzeń należą uroczystości Ariêu Aza, Ariêu Piing i Ariêu Car, a także odbywający się co rocznie 18.11. w 11 wsiach dystryktu Wielki Dzień Jedności Mniejszości Etnicznych (Ngày hội Đại đoàn kết toàn dân tộc thiểu số).

Turystyka historyczno-militarna (battlefield tourism)

Jak już wcześniej wspomniano, drugą formą turystyki kulturowej, jaka występuje w dystrykcie A Luoi jest turystyka historyczno-militarna, która niekiedy nosi wszelkie cechy tzw. turystyki komemoracyjnej (inaczej „turystyki komemoratywno-martyrologicznej”) [Kowalczyk 2009, s. 288], czy też „turystyki pamięci” (*memorial tourism*). Zakładając jednak, że część turystów kieruje się nie potrzebą upamiętnienia poległych, rannych bądź ocalałych żołnierzy, ale odwiedza miejsca dawnych walk z powodu zainteresowania historią wojen i wojskowości, można przyjąć, że w ich przypadku przyjazd do A Luoi mieści się w definicji *battlefield tourism* rozumianej jako forma turystyki poznawczej, czy edukacyjnej.²⁶

Przed przejściem do dalszych rozważań należy stwierdzić, że w 2 połowie XX wieku okolice A Luoi były terenami ciężkich walk podczas wojny toczzonej w Wietnamie w latach 1959-1975, przy czym ich nasilenie miało miejsce w latach 1966-1969. Jak podaje F. J. Kelly, już w marcu-kwietniu 1963 r. amerykańskie Siły Specjalne założyły w A Sau i niedalekim Ta Bat (tzw. stary obóz) pierwsze obozy wojskowe, których załogi

²⁵ *A Rum Deng weaving village*, Thua Thien Hue Portal, 21.01.2021, <https://thuathienhue.gov.vn/en-us/Visitor/Visitor-detail/tid/A-Rum-Deng-weaving-village/newsid/362CB74A-F477-4906-A87B-ACB701003BBC/cid/CC149200-8776-4900-BADB-A995008DC7FA>.

²⁶ Różne interpretacje *battlefield tourism* i związane z tym przykłady zawiera praca zbiorowa pod redakcją Ch. Ryana [2007].

miały niedopuszczać do przenikania oddziałów północnowietnamskich do północnej części Republiki Wietnamu. Ponieważ działania te nie przyniosły pożądanych skutków, w maju 1965 r. kolejny obóz Special Forces powstał w A Luoi, a obóz w Ta Bat przeniesiono w inne miejsce. Ich okres funkcjonowania był jednak krótki, gdyż w grudniu 1965 r. uległy likwidacji obozy w A Luoi i Ta Bat [Kelly 2004, s. 182-183], a obóz w A Sau postanowiono ewakuować po silnym szturmie przeprowadzonym przez wojska północnowietnamskie w marcu 1966 r. [Stanton 1990, s. 118-122]. Chociaż w latach 1968-1969 armia Stanów Zjednoczonych i wojska południowowietnamskie przeprowadziły 5 dużych operacji mających na celu niedopuszczenie do przenikania do północnej części Republiki Wietnamu oddziałów północnowietnamskich, cel ten nie został osiągnięty [Villard 2017; Traas 2018]. W maju-czerwcu 1969 r. widownią ciężkich bojów stał się m.in. szczyt A Bia (inaczej Ap Bia lub Hill 937, współrzędne geograficzne 16° 15' 11" N oraz 107° 10' 29" E), podczas których zginęło 72 Amerykanów (372 odniosło rany, a 7 zginęło; poległo również 31 żołnierzy armii południowowietnamskiej) oraz – według amerykańskich szacunków – 630 żołnierzy północnowietnamskich.²⁷ Chociaż w następnych latach w okolicach A Luoi nie dochodziło do szerzej zakrojonych działań naziemnych (tereny te znalazły się pod całkowitą kontrolą armii północnowietnamskiej), do 1973 r. były celem systematycznych bombardowań lotniczych, w tym również w wykonaniu amerykańskich samolotów bombowych lotnictwa strategicznego.²⁸

²⁷ *Hamburger Hill*, https://en.wikipedia.org/wiki/Battle_of_Hamburger_Hill.

²⁸ Phạm Hữu Thu, 2019, *Trận chiến “Đồi thit băm” 50 năm nhìn lại*, Thừa Thiên Huế Online, 11.05.2019, <https://baothuathienhue.vn/chinh-tri-xa-hoi/theo-dong-thoi-su/tran-chien-doi-thit-bam-50-nam-nhin-lai-71813.html>.

Rycina 4. Turysta przy tablicy poświęconej wydarzeniom z lat wojny w Wietnamie (1959-1975) w miejscu nazywanym Dốc Con Mèo (Cat Slope) przy szosie nr 14 (część „Szlaku Ho Chi Minh”)

Źródło: “Túi lửa” dốc Con Mèo - Khúc tráng ca đẫm máu và nước mắt của những con người quả cảm, Người đưa tin, 19.05.2019, <https://www.nguoiduatin.vn/tui-lua-doc-con-meo-khuc-trang-ca-dam-mau-va-nuoc-mat-cua-nhung-con-nguoi-quua-cam-a434429.html>

Zaciętość walk o górę Ap Bia, która przeszła do historii jako „Hamburger Hill”, sprawiła, że tzw. *Battle of Hamburger Hill* (w jęz. wietn. znana jako *trận Đồi Thịt Băm* lub *trận A Bia*) stała się dla Amerykanów jednym z najważniejszych symboli wojny w Wietnamie, czego świadectwem może być nakręcenie w 1987 r. filmu pod tytułem „Hamburger Hill” (reż. John Irvin, scen. James Carabatsos).²⁹

To co wyżej napisano, sprawia, że należy przyjąć, iż podczas, gdy dla części turystów odwiedzenie okolic A Luoi może być spowodowane zainteresowaniem *battlefield tourism*, dla innych może spełniać wszelkie warunki dotyczące *memorial tourism*. Dotyczy to przede wszystkim osób, które same brały udział w walkach o „Hamburger Hill” lub ich najbliższych. Potwierdzeniem tego co wyżej napisano może być to, iż w ofercie niektórych wietnamskich biur podróży są propozycje (adresowanych głównie do obcokrajowców) 1-dniowych wycieczek z Hue do dystryktu A Luoi pod

²⁹ W propagowaniu turystyki historyczno-militarnej w Wietnamie istotną rolę odgrywają filmy poświęcone udziałowi Stanów Zjednoczonych w wojnie wietnamskiej, jak „Czas Apokalipsy” („Apocalypse Now”, 1979 r.) i „Good Morning Vietnam” (1987 r.) [Schwenkel (2006, s. 9), a także „Łowca Jeleni” („The Deer Hunter”, 1978 r.), czy „Pluton” („Platoon”, 1986 r.).

nazwami „Battle of Hamburger Hill”,³⁰ czy „Hamburger Hill Battle Tour”, jak również możliwość odwiedzenia okolic góry A Bia (pod nazwą „Visit battle field of Hamburger Hill (Hill 937)” w ramach wycieczki obejmującej również inne miejsca związane z wojną, jaka toczyła się w latach 1959-1976 na terytorium ówczesnej Republiki Wietnamu.³¹

Rycina 5. Pomnik walk na szczycie A Bia (Hamburger Hill), jakie rozegrały się maju 1969 r. między wojskami północnowietnamskimi i wojskami amerykańskimi

Źródło: Đồi A Biah (Huế) – Địa danh chấn động trời Tây [b.r.w.]

Dyskusja

Przed przystąpieniem do właściwej analizy specyfiki turystyki kulturowej w dystrykcie A Luoi, postanowiono przeprowadzić porównanie między zmianami w ruchu turystycznym, jakie zaszły w ostatnich latach w dystrykcie A Luoi, w prowincji Thua Thien-Hue oraz w całym Wietnamie.

³⁰ Cena wycieczki w marcu 2023 r. wynosiła ze zniżką 71 USD (pełna cena 83 USD) (*Battle of Hamburger Hill*, CustomizeVietnamTours by INSIDE TRAVEL Experts, <https://www.customizevietnamtours.com/tours/battle-of-hamburger-hill.html>).

³¹ Wspomniana wycieczka (pod koniec marca 2023 r. uczestnictwo w niej wynosiło 1243 USD) obejmowała również położone w rejonie Sajgonu tzw. Iron Triangle i Cu Chi Tunnel, jak również tereny po obu stronach tzw. Strefy Zdemilitaryzowanej (DMZ), w tym położone na północ od niej (już na terytorium ówczesnej Demokratycznej Republiki Wietnamu) tzw. Vinh Moc Tunnel (*Visit battle field of Hamburger Hill (Hill 937)*, Asia Tours. Hue Vietnam, <https://www.asiatours.com/experiences/visit-battle-field-of-hamburger-hill-hill-937.html>).

Tabela 3. Indeks zmian liczby turystów w Wietnamie, w prowincji Thua Thien Hue oraz w dystrykcie A Luoi w latach 2017-2022

Rok	Wietnam		Prowincja Thua Thien Hue		Dystrykt A Luoi	
	Turyści					
	Krajowi	Zagraniczni	Krajowi	Zagraniczni	Krajowi	Zagraniczni
2017	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
2018	109,3	119,9	103,6	130,0	102,1	134,0
2019	116,1	139,3	114,1	145,6	106,0	160,0
2020	76,5	28,5	49,1	37,1	49,4	32,9
2021	54,6	20,9	29,1	1,5	17,0	6,7
2022	138,4	100,0	77,7	17,5	151,9	100,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z lat 2017-2022 z baz danych: *Khách du lịch nội địa năm* oraz *Thống kê du lịch*

Na podstawie danych zamieszczonych w tabeli 3 można dojść do następujących wniosków:

- zarówno w skali całego kraju, jak i w prowincji Thua Thien-Hue oraz w dystrykcie A Luoi, w latach 2020-2021 nastąpił znaczny spadek liczby turystów krajowych i zagranicznych, co w oczywisty sposób było związane z pandemią COVID-19 i towarzyszącymi jej ograniczeniami;
- spadek ten był znacznie większy w przypadku turystów zagranicznych niż krajowych, co również nie powinno budzić zdziwienia; dotyczyło to zwłaszcza prowincji Thua Thien-Hue, w której indeks zmian (2017 r.=100) zmniejszył się ze 145,6 w 2019 r. do 37,1 w 2020 r. i 1,5 w 2021 r., aby nieco wzrosnąć do 17,5 w 2022 r.), natomiast w przypadku dystryktu A Luoi spadek ten był mniejszy;
- o ile w Wietnamie i w dystrykcie A Luoi w roku 2022 indeks zmian dotyczący turystów krajowych był większy niż w 2019 r., o tyle w przypadku prowincji Thua Thien-Hue był znacznie mniejszy, niż w 2019 r.

O ile dwa pierwsze wnioski nie wymagają komentarza, można zastanawiać się, co sprawiło, iż wynikający z liczby turystów krajowych indeks zmian między 2019 r. a 2022 r. był w dystrykcie A Luoi większy nie tylko w porównaniu z prowincją Thua Thien-Hue, ale również z całym Wietnamem? Starając się odpowiedzieć na to pytanie bez przeprowadzania dokładnych badań, należy przyjąć, że głównym czynnikiem powodującym, że turystyka w dystrykcie A Luoi szybciej wyszła z trudnej sytuacji, jaka miała miejsce w latach 2020-2021, było duże znaczenie, jakie odgrywają okolice A Luoi w zaspokajaniu potrzeb mieszkańców aglomeracji Hue w związku z turystyką weekendową, w tym turystyką aktywną i turystyką kulturową. [W tym miejscu należy

dodać, że w samym Hue, jak i w ośrodkach wypoczynkowych w prowincji Thua Thien-Hue położonych nad Morzem Południowochińskim, ograniczenia wprowadzone podczas pandemii COVID-19 prawdopodobnie były bardziej odczuwalne przez większych usługodawców turystycznych, niż w małych obiektach i firmach działających w dystrykcie A Luoi, które z oczywistych względów ponosiły mniejsze koszty stałe, nie były uzależnione od zewnętrznych kontrahentów (biur podróży, linii lotniczych itp.) i mniej odczuły ekonomiczne skutki pandemii.]

Odmienność kulturowa obecnego dystryktu A Luoi została po raz pierwszy opisana w literaturze naukowej już w latach 30. XX wieku. Jak podaje P. McElwee [2008, s. 86], pierwszym badaczem, który opisał życie ludu Ta Oi, był J. Hoffet, który uczynił to w 1933 r. Kilka lat potem ukazały się wyniki badań przeprowadzonych przez J. Le Pichona, który – poza omawianiem atrybutów kultury materialnej ludu Katu (nazywanego przez niego Ka-Tu) zamieszkującego tereny na pograniczu obecnej gminy Hương Nguyên i prowincji Quang Nam (m.in. organizacją przestrzenną wsi, wyglądem zewnętrznym i wystrojem wnętrza domów, rzemiosłem i sztuką) – wiele uwagi poświęcił kulturze niematerialnej. Jako że Katu (podobnie, jak Pa Ko i Ta Oi) byli animistami, w swoich badaniach J. Le Pichon zajął się ich wierzeniami i wynikającymi z nich obrzędami (m.in. tańcami i tekstem pieśni), a także innymi przejawami życia codziennego śpiewami [Le Pichon 1938]. Ponad pół wieku potem, badania etnograficzne na terenach zamieszkiwanych przez lud Katu (co prawda nie w dystrykcie A Luoi, ale na terenach bezpośrednio z nim sąsiadujących) przeprowadził szwedzki badacz N. Århem (badania miały miejsce w latach 2004-2006 i 2008-2010). Poza licznymi fragmentami odnoszącymi się do ustaleń przeprowadzonych przez J. Le Pichona [Århem 2014, s. 149-160, 167-169, 172-173], w swojej książce zajął się on m.in. oddziaływaniem czynników politycznych, społeczno-kulturowych i ekonomicznych na dziedzictwo kulturowe Katu.

Dziedzictwo kulturowe ludów zamieszkujących okolice A Luoi opisane przez J. Le Pichona oraz N. Århem, jest obecnie jednym z głównych czynników przyciągających turystów. Poza charakterystycznym budownictwem oraz chętnie oglądanymi przez turystów licznymi obrzędami (związanymi z tańcami, muzyką i śpiewem), do atrakcji kulturowych należą tradycje kulinarne, które obejmują potrawy składające się z miejscowych roślin, dziczyzny, owadów itp. [Tôn Thất Hữu Đạt 2014, s. 273-274]. Podstawowe informacje dotyczące specyfiki kulturowej dystryktu A Luoi turyści mogą uzyskać w centrum kulturalno-edukacyjnym, które znajduje się w samym A Luoi 300

m na wschód od przecinającej miejscowość szosy nr 14. Na obszarze o powierzchni 2 ha znajdują się 3, zbudowane w stylu tradycyjnym w latach 2012 i 2015 wspomniane *guol* („domy wspólnotowe”), przy czym w każdym z nich mieści się ekspozycja poświęcona społecznościom Pa Ko, Ta Oi i Katu (jak również wydarzeniom historycznym, jakie rozgrywały się w latach 60.-70. XX wieku). W jednym ze wspomnianych budynków często odbywają się wydarzenia promujące kulturę ludów zamieszkujących pogranicze Wietnamu i Laosu. W bezpośrednim sąsiedztwie centrum kulturalno-edukacyjnego mieści się punkt informacji turystycznej oraz sklep z artykułami miejscowego rękodziela, m.in. tkactwa i dziewiarstwa.³²

Dla odwiedzających dystrykt A Luoi ze względu na zainteresowania turystyką historyczno-militarną atrakcją jest: 11 tuneli, które zostały wydrążone w związku z działaniami wojennymi, 4 odpowiednio przystosowane do nowych celów jaskinie, 4 pola bitewne oraz 11 innych obiektów położonych przy *Ho Chi Minh Trail* [Tôn Thất Hữu Đạt 2014, s. 273]. O tym że relikty wydarzeń, jakie miały miejsce w latach 1959-1975 są chętnie odwiedzane przez turystów świadczą dane zamieszczone w tabeli 4. Wskazują one, że zainteresowaniem cieszą się zwłaszcza tereny walk o górę A Bia, a także punkty leżące przy drogach składających się na system dróg określany jako *Ho Chi Minh Trail*, przy których są 72 punkty³³ uznane jako mogące być atrakcją turystyczną. Część z nich stanowią naturalne jaskinie (później przygotowane do celów wojskowych i schronienia dla ludności cywilnej), które są przedmiotem zainteresowania zarówno turystów kierujących się chęcią poznania atrakcji przyrodniczych, jak i osób fascynujących się historią wojen i wojskowości. Do głównych tego rodzaju tuneli w okolicach A Luoi należą: A Don, A Nor, A Puc, A Ting, Cong Abó, Cop, Tunnel 49, Ong Ho, A So (inaczej A Sau), A Tuc i An Ho. Spośród nich jedną z większych atrakcji jest liczący 20 m tunel A Don, który znajduje się u podnóża wzniesienia o takiej samej nazwie zaledwie 3 km na zachód od A Luoi. Został on wydrążony prawdopodobnie na początku 1968 r. (przed tzw. Ofensywą Tet, której częścią była tzw. bitwa o Hue) i mieściła się w nim radiostacja podporządkowana północnowietnamskiemu dowództwu wojskowemu obejmującemu północną część

³² *The attractions should not be missed in A Luoi*, Discover Hoi An, <http://discoverhoian.vn/en/details-tours/225/the-attractions-should-not-be-missed-in-a-luoi.html>.

³³ *A Luoi thrives to become the dynamic urban area in western Thua Thien Hue*, Cổng thông tin điện tử Thừa Thiên Huế, <https://thuathienhue.gov.vn/vi-vn/Doanh-nghiep/Chi-tiet/tid/A-Luoi-thrives-to-become-the-dynamic-urban-area-in-western-Thua-Thien-Hue/newsid/B65D1212-653C-42C3-9CBB-ABA600FoFF22/cid/-1>.

ówczesnej Republiki Wietnamu.³⁴ Ważnym obiektem odwiedzanym przez turystów przy szosie nr 14, jest także wzniesiony 16 km na północny zachód od A Luoi pomnik na tzw. Zboczu Kota (Dốc Con Mèo, Cat Slope) na wzniesieniu Kô Anông (gmina Hong Van), który upamiętnia zbudowanie *Ho Chi Minh Trail*, a przede wszystkim ofiary nalotów amerykańskich, których celem była sama droga, jak rozlokowane wzdłuż niej liczne obiekty wojskowe.

Tabela 4. Liczba turystów w dystrykcie A Luoi odwiedzających w 2022 r. muzea i miejsca upamiętniające wydarzenia w czasie wojny w Wietnamie w latach 1959-1975 (dane obejmują okres do 30.08.2022 r.)

Obiekt	Liczba odwiedzających	Uwagi
Tunele A Tuc	128	
Tzw. Szlak Ho Chi Minha	2361	Punktami odwiedzanymi przez turystów są: drogi nr 71 i 72, początek dróg nr 73 i 74 oraz tzw. Cat Slope
A Sau	72	Miejsce dawnego obozu wojskowego <i>Special Forces</i>
Szczyt A Bia	2735	Miejsce walk z Amerykanami w maju 1969 r.

Źródło: opracowano na podstawie danych uzyskanych z *Báo cáo tổng kết hoạt động bảo tàng năm 2022*

W tym miejscu pojawia się pytanie, kim są turyści odwiedzający miejsca związane z wydarzeniami podczas wojny w Wietnamie w latach 1959-1975? Aby na nie w miarę wyczerpująco odpowiedzieć należałoby przeprowadzić szeroko zakrojone badania w terenie.³⁵ Można jednak przyjąć, że część turystów odwiedzających dystrykt A Luoi w ramach turystyki historyczno-militarnej stanowią osoby, które bądź bezpośrednio, bądź pośrednio (np. jako członkowie rodzin, bliscy znajomi), były i są związane emocjonalnie z działaniami militarnymi, jakie objęły w przeszłości okolice A Luoi. Dotyczy to zapewne zarówno turystów krajowych, jak i przybyłych z zagranicy (głównie ze Stanów Zjednoczonych). Badania przeprowadzone wśród zagranicznych turystów odwiedzających dawną Strefę Zdemilitaryzowaną oddzielającą Demokratyczną Republikę Wietnamu od Republiki Wietnamu wykazały, że spośród 6842 turystów, jacy odwiedzili tunele Vinh Moc (Vĩnh Mốc) w lipcu 2008 r., aż 47,0% (3218 osób) stanowili obcokrajowcy. Z informacji uzyskanych w trakcie wspomnianych badań wynikało jednak, że obywatele Stanów Zjednoczonych stanowili wśród odwiedzających zaledwie 11%, podczas, gdy Brytyjczycy 18,9%, a Australijczycy 16,4%. Pozostawało to w dużej sprzeczności z udziałem turystów z wymienionych państw

³⁴ Hue News, *Exploring the caves of A Luoi*, 07.01.2022, Viet Nam National Administration of Tourism Ministry of Culture, Sports & Tourism, <http://www.vietnam-tourism.com/en/index.php/news/items/16502>. Tunel A Don, podobnie jak An Ho (we wsi A Ry w gminie Huong Nguyen na wschodzie dystryktu) oraz leżący na północ od A Luoi (gmina Hong Kim) kompleks jaskiń Tien Cong (Động Tiên Công) zostały objęte ochroną konserwatora zabytków.

³⁵ Badania takie zostały zaplanowane na lato 2023 r.

w ruchu przyjazdowym do Wietnamu, gdyż w tym samym czasie udział Brytyjczyków wynosił 2,4%, Australijczyków 6,8%, a Amerykanów 12,1% [Diem-Trinh Thi Le 2009, s. 70-72]. Mały udział Amerykanów wśród odwiedzających Vinh Moc nie powinien jednak dziwić, gdyż badania przeprowadzone przez J. Agrusę i in. wśród amerykańskich uczestników wojny w Wietnamie wykazały, że 48,9% spośród nich nie wyrażało chęci odwiedzenia tego kraju, natomiast udział osób, które wykazywały duże zainteresowanie odwiedzeniem Wietnamu wynosił 41,5% [Agrusa i in. 2006, s. 227]. Porównując te dane z wynikami badań przeprowadzonych wśród południowokoreańskich oraz australijskich i nowozelandzkich uczestników wojny w Wietnamie cytowani autorzy zauważają, że ich chęć odwiedzenia Wietnamu w ramach wyjazdów turystycznych była znacznie wyższa, co prawdopodobnie wynikało z mniej traumatycznych doświadczeń wojennych, niż ma to miejsce w przypadku Amerykanów [Agrusa i in. 2006, s. 233]. Brak zainteresowania odwiedzaniem Wietnamu przez byłych żołnierzy amerykańskich potwierdzają częściowo wyniki badań przeprowadzonych wśród turystów spotkanych wspomnianą Strefę Zdemilitaryzowaną, z których wynika, że tylko 6,5% miało bezpośrednie doświadczenia związane z wojną w Wietnamie, a w przypadku 13,1% wśród ich najbliższych krewnych, znajomych itp. były osoby uczestniczące w wojnie [Diem-Trinh Thi Le 2009, s. 73]. Potwierdza to tezę, iż odwiedzającymi miejsca walk często są osoby kierujące się pobudkami wynikającymi z ogólnie rozumianej *battlefield tourism*, a nie *memorial tourism*, czy *commemorative tourism*.

Biorąc to co wyżej napisano pod uwagę, trudno stwierdzić, jaki jest udział wśród zagranicznych turystów osób bezpośrednio lub pośrednio związanych z toczącą się w latach 60.-70. XX wieku wojną w Wietnamie. Można jedynie domniemywać, że spośród wspomnianych wcześniej 216 turystów ze Stanów Zjednoczonych, jacy w 2022 r. zatrzymali się w „HomeStay A Luói - Hương Danh”, część stanowili kombataneci lub ich krewni. Do postawienia wyżej sformułowanej tezy upoważniają oferty turystyczne wietnamskich biur podróży dotyczące okolic A Luoi. Jedną z nich, proponowaną przez Viet Linh Travel pod nazwą „Hamburger Hill Battle Tour”, niewątpliwie nawiązuje do *battlefield tourism*. Obejmowała ona (dane na koniec marca 2023 r.) jednodniową wycieczkę z Hue do dystryktu A Luoi, której cena wynosiła 97 USD od osoby (dla grup liczących co najmniej 2 osoby). Przy czym w cenę było włączone: transport, udział miejscowego przewodnika znającego język angielski, posiłek i opłatę za wejście na „Hamburger Hill” (opłata za udział w wycieczce nie obejmowała kosztów ubezpieczenia

oraz związanych ze spożywaniem potraw i napoi nie objętych ofertą).³⁶ Takich ofert można znaleźć znacznie więcej, przy czym w ramach wycieczek mieszczących się w formule *battlefield tourism* jednym z chętnie odwiedzanych przez turystów miejsc jest – wspomniany wcześniej – dawny obóz amerykański w A Sau, który leży zaledwie 2 km na wschód od dawnego „Szlaku Ho Chi Minha”.

Rycina 6. Usuwanie dioksyn będących pozostałością po stosowaniu przez lotnictwo Stanów Zjednoczonych herbicydów z lądowiska w A Sau

Źródło: Võ Thanh [2022]

Biorąc pod uwagę to, iż większość turystów zainteresowanych turystyką kulturową, odwiedza dystrykt A Luoi nie tylko z powodu występowania na jego terytorium atrakcji historyczno-militarnych, ale również ze względu na atrakcje związane z odrębnością etniczną, należy poświęcić kilka zadań ofertom jednodniowych wyjazdów z Hue pod nazwami „Hamburger Hill Ashau Village Tour” (w cenie 30 USD),³⁷ a także „Day tour – A Luoi, Hamburger Hill and Ashau village”. W tym drugim przypadku, w zależności od liczebności grupy, cena wynosiła od 70 USD (dla 2 osób), przez 59 USD (dla 3-4 osób), 42 USD (dla 5-6 osób) i 37 USD (dla 7-8 osób), do jedynie

³⁶ Hamburger Hill Battle Tour, Viet Linh Travel, <http://www.vietlinhtravel.vn/Tours/vietnam-battle-tours/hamburger-hill-battle-tour.htm>.

³⁷ Hamburger Hill Ashau Village Tour, Eco Travel, <https://www.huetraveltour.com/tour-program/hamburger-hill-ashau-village-tour.html>.

33 USD dla grup liczących co najmniej 9-11 osób. (W cenie wycieczki mieściły się: transport autokarem z klimatyzacją i przewodnikiem znającym język angielski, opłaty za wejście do odwiedzanych obiektów, posiłek i 1 butelka wody mineralnej, cena nie obejmowała natomiast ubezpieczenia oraz innych opłat za posiłki i napoje).³⁸ Tego rodzaju ofert jest znacznie więcej, gdyż należy sądzić, iż stosunkowo mało jest osób zainteresowanych wyłącznie turystyką historyczno-militarną, jak i osób pragnących wyłącznie poznać kulturę ludów zamieszkujących dystrykt A Luoi. Dlatego też zarówno w ofercie biur podróży, jak i w materiałach promocyjnych wydawanych przez władze dystryktu, okolice A Luoi są na ogół traktowane jako tereny warte odwiedzenia w kontekście szeroko pojmowanej turystyki kulturowej, a nie jej rodzajów.

Kończąc dyskusję na temat aktualnego stanu turystyki kulturowej w dystrykcie A Luoi oraz możliwości jej rozwoju, postanowiono zaprezentować wyniki analizy SWOT, do przeprowadzenia której posłużyły wyniki badań i obserwacje przeprowadzone w ostatnich kilku latach, obejmujących m.in. okres pandemii COVID-19 i związanych z nią restrykcji polityczno-gospodarczych.

Tabela 5. Analiza SWOT możliwości rozwoju turystyki kulturowej w dystrykcie A Luoi

Mocne strony (<i>strengths</i>)	Słabe strony (<i>weaknesses</i>)
Występowanie mniejszości etnicznych o dobrze zachowanej odrębności kulturowej w postaci w dziedzictwa materialnego i niematerialnego	Niedostatecznie rozwinięta sieć drogowa w ramach dystryktu
Dobrze zachowane relikty wydarzeń mających miejsce w czasie wojny w latach 1959-1975	Rozproszenie atrakcji turystycznych, co sprawia trudność w projektowaniu szlaków turystycznych
Położenie w pobliżu dużych aglomeracji miejskich (Hue i Da Nang) jako ośrodków popytu oraz dobra dostępność komunikacyjna dystryktu (szosa nr 49)	Realizacja planu rozwoju turystyki w dystrykcie nie została ukończona
Wysoki stopień świadomości mieszkańców, iż turystyka jest szansą rozwoju dystryktu	Uboga oferta turystyczna na stronach internetowych administrowanych przez władze dystryktu
Przychylność władz lokalnych wobec rozwoju w dystrykcie funkcji turystycznej	Niewystarczające włączenie w promocję i rozwój turystyki organizacji pozarządowych (NGO's)
Dobrze rozwinięta promocja dystryktu na stronach internetowych (m.in. w mediach społecznościowych)	Brak odpowiednio wykwalifikowanej kadry, która byłaby w stanie sprostać wymaganiom turystów
Duża atrakcyjność przyrodnicza (ukształtowanie terenu, pokrycie szatą roślinną, klimat) dystryktu	Duże uzależnienie możliwości uprawiania turystyki od warunków pogodowych
Szanse (<i>opportunities</i>)	Zagrożenia (<i>threats</i>)

³⁸ Day tour – A Luoi, Hamburger Hill and Ashau village, Daily Travel Vietnam, <https://dailytravelvietnam.com/tours/day-tour-a-luoi-hamburger-hill-and-ashau-village-2>.

Stabilna sytuacja polityczna i gospodarcza w kraju i wysoki poziom bezpieczeństwa mogą sprzyjać rozwojowi turystyki w regionach peryferyjnych	Utrzymująca się lub postępująca recesja w światowej gospodarce oraz brak stabilności politycznej na świecie, w regionie i w kraju
Wprowadzenie udogodnień wizowych dla turystów z innych krajów	Ogólny rozwój cywilizacyjny (przede wszystkim rozwój społeczeństwa informacyjnego) może sprawić, że atrakcyjność dziedzictwa kulturowego ludów zamieszkujących dystrykt A Luoi osłabnie z powodu zaniku ich odrębności kulturowej
Polityka państw ASEAN w zakresie wzajemnego uznawania kwalifikacji zawodowych w zakresie turystyki	Z powodu starzenia się społeczeństwa liczba osób zainteresowanych wydarzeniami dotyczącymi wojny w Wietnamie w latach 1959-1975 spadnie, co może mieć wpływ na mniejsze zainteresowanie turystyką historyczno-militarną
Kontynuowanie przez władze prowincji Thua Thien-Hue wspierania inicjatyw w celu wspierania rozwoju turystyki w dystrykcie A Luoi	Utrzymywanie się dużego poziomu skażenia środowiska przyrodniczego środkami chemicznymi w rodzaju Agent Orange może być barierą dla ogólnego rozwoju ruchu turystycznego w dystrykcie
Dalsze działania promujące turystykę w prowincji Thua Thien-Hue oraz w dystrykcie A Luoi w oficjalnych kampaniach marketingowych adresowanych do zagranicznych odbiorców	Ogólnosiwiatowe zmiany klimatu (przejawiające się m.in. w dużych opadach podczas pory deszczowej) mogą spowodować spadek liczby przyjeżdżających
Rosnące znaczenie portali społecznościowych w promowaniu atrakcyjności turystycznej dystryktu A Luoi	Brak odpowiedniego przygotowania zawodowego i konieczność przestrzegania coraz wyższych norm formalnych dotyczących kwalifikacji zawodowych, może oznaczać, że część osób zatrudnionych w usługach turystycznych nie będzie w stanie ich spełnić
	Doświadczenia osób, które wcześniej spotkały się z modelem turystyki kulturowej rzeczywiście opartej na koncepcji <i>community-based tourism</i> , może spowodować, że dystrykt A Luoi przestanie być atrakcyjny pod względem turystycznym z powodu jej komercjalizacji i zatracenia autentyczności
	Nadmierna liczba odwiedzających może powodować konflikty z mieszkańcami dystryktu oraz wśród samych turystów

Źródło: opracowanie własne

W komentarzu do przedstawionych w tabeli 5 wyników analizy SWOT warto odnieść się do kilku kwestii.

Jedną z nich jest peryferyjność geograficzna dystryktu A Luoi. Przede wszystkim dlatego, iż położenie dystryktu jest bardzo istotnym walorem, dzięki któremu w okolicach A Luoi zachowały się ślady odrębności kulturowej ludów mogących budzić zainteresowanie osób uprawiających *indigenous tourism*. Peryferyjne położenie

sprawiło również, że tereny te mogą przyciągać turystów zainteresowanych historią wojen i wojskowości, a zwłaszcza wojną w Wietnamie, jaka toczyła się w latach 1959-1975.

Drugą sprawą, którą należy poruszyć, a która jest zarówno „mocną” stroną, jak i „słabą” stroną, dystryktu A Luoi, jest kwestia jego odległości od Hue. Bliskość Hue (ponad 60 km, czas dojazdu zajmuje niecałe 2 godziny) sprawia, że z jednej strony mieszkańcy miasta i odwiedzający je turyści nie mają większych problemów z dotarciem do A Luoi, aby zobaczyć jego atrakcje kulturowe. Ale z drugiej strony bliskość Hue powoduje, iż znacząca część turystów przyjeżdża do dystryktu A Luoi w ramach wycieczek jednodniowych. Dotyczy to również mieszkańców Hue, którzy po kilkugodzinnym pobycie w A Luoi wracają do miejsca zamieszkania. Niewielka odległość między dystryktem A Luoi a Hue oznacza duże wyzwanie dla potencjalnych inwestorów w zakresie hotelarstwa, gdyż oddanie do użytku nowego obiektu może przynieść trudności dotyczące nie tylko jego rentowności, ale nawet obłożenia miejsc hotelowych. Dobrze rozwinięta baza noclegowa w rejonie Hue i samym mieście (jak również w stosunkowo niedalekim Da Nang), a jednocześnie wysokie koszty funkcjonowania obiektów o wyższym standardzie w okolicach A Luoi (choćby z powodu kosztów zaopatrzenia, pozyskania energii itp.), stanowią istotną barierę dla ewentualnych nowych inwestycji hotelowych. Reasumując, to co może być uznawane za atut (mocną stronę, czy szansę) – czyli bliskość A Luoi względem Hue i Da Nang – jest jednocześnie potencjalną barierą (czyli słabą stroną bądź zagrożeniem) dla rozwoju usług turystycznych i poziomu ich rentowności.

Trzecim problemem, który należy zasygnalizować w kontekście analizy SWOT, jest kwestia „peryferyjności” dystryktu A Luoi nie w sensie geograficznym, ale pod względem społeczno-gospodarczym. To co wyżej napisano sprawia, że zbyt optymistyczny byłby scenariusz, który zakładałby, iż okolice A Luoi zaczną rozwijać się głównie dzięki dochodom z turystyki. Do postawienia takiej tezy upoważnia bliskość Hue i Da Nang, co z kolei oznacza, że dystrykt „jest skazany” na turystykę jednodniową. W związku z tym można przyjąć scenariusz, że władze (prowincji, dystryktu) postanowią szukać innych narzędzi wzmocnienia miejscowej gospodarki. Może to być (tak, jak dotychczas) gospodarka leśna, może to być rozwój hydroenergetyki, może to być wprowadzanie nowych sposobów użytkowania terenów rolniczych (np. gospodarka plantacyjna) itd. Jednak każdy z tych sposobów aktywizacji gospodarki lokalnej może

stać się bardzo poważnym zagrożeniem dla atrakcyjności turystycznej dystryktu A Luoi. Zarówno w kontekście turystyki jako takiej, jak i turystyki kulturowej.

Podsumowanie

Chociaż dystrykt A Luoi spełnia warunki, aby uznać go za odpowiednie miejsce dla rozwoju turystyki kulturowej, to jednak związane jest to z kilkoma problemami.

Pierwszym problemem, który powinien być dostrzeżony przez władze prowincji Thua Thien-Hue i odpowiednio potraktowany, jest kwestia lokalizacji dystryktu A Luoi względem samego miasta Hue. Celowe wydaje się podjęcie działań, aby turyści przybywali do A Luoi nie na kilka godzin, ale co najmniej na 2 dni, co jednak oznaczałoby konieczność rozbudowy bazy noclegowej. Dopiero wtedy da się zauważyć w miejscowej gospodarce efekt mnożnikowy, na który będą się składać: wzrost wydatków turystów związanych z kosztami noclegu i wyżywienia, korzystaniem z programu towarzyszącego, zakupem pamiątek itd. Bardzo ważne jest również to, aby dochody z turystyki trafiały do mieszkańców, lokalnych przedsiębiorców i władz miejscowych, a nie do firm turystycznych spoza dystryktu, spoza prowincji, a nawet spoza kraju. Inaczej mówiąc – należy dążyć, aby turystyka (nie tylko kulturowa) w dystrykcie A Luoi spełniała warunki stawiane przed *community-based tourism*.

Istotnym problemem związanym z możliwościami rozwoju turystyki kulturowej w dystrykcie A Luoi jest to, iż jest on najbiedniejszym pod względem poziomu życia rejonem prowincji Thua Thien-Hue [Trần Thị Tuyết Mai i in. 2013, s. 390]. Jest to głównie związane z jego peryferyjnym położeniem, ale także z problemem, który wydaje się być szczególnie trudny do rozwiązania. Dobrze zachowane dziedzictwo kulturowe – a konkretnie żarowy sposób użytkowania rolniczego ziemi przez mniejszości etniczne zamieszkujące okolice A Luoi – z jednej strony stanowi atrakcję turystyczną, ale z drugiej strony hamuje wprowadzanie nowych technik uprawy. To z kolei w oczywisty sposób przekłada się na małą efektywność (i towarowość) rolnictwa, a więc utrzymywanie się niskiego poziomu życia ludności. Z tym co wyżej napisano, wiąże się temat, który został w polskiej literaturze przedmiotu zasygnalizowany przez G. Szymańską-Matusiewicz [2012], a mianowicie kwestia polityki rządu Wietnamu wobec mniejszości etnicznych, które są niewątpliwie „atrakcją turystyczną”, ale w związku z dążeniem władz do podniesienia ich poziomu życia, „atrakcyjność” ta może zaniknąć.

Należy również wspomnieć, że czynnikiem ograniczającym obecność turystów zwłaszcza w rejonie A Sau, jest duże skażenie środowiska przyrodniczego dioksynami, które w latach 60.-70. XX wieku były stosowane na szeroką skalę w przez lotnictwo amerykańskie.³⁹ Dotyczy to również terenów leżących na południowy zachód i północny wschód od miejscowości A Luoi, które należały do najbardziej skażonych na całym Półwyspie Indochińskim [Robert 2016]. Co więcej, bardzo ważnym problemem nurtującym ludność okolic A Luoi, jest trudna sytuacja zdrowotna młodych mieszkańców rejonu, którzy w znacznym stopniu odczuwają dolegliwości spowodowana skażeniem gleby i wód gruntowych defoliantami [Uesugi 2019, s. 46]. Chociaż nie ma to bezpośredniego związku z turystyką, może mieć znaczenie dla ogólnej sytuacji na lokalnym rynku pracy. To z kolei może spowodować napływ siły roboczej z innych regionów Wietnamu, a tym samym zanik atrakcyjności kulturowej okolic A Luoi.

Kończąc te rozważania, można jednak mieć nadzieję, że w najbliższych latach turystyka kulturowa w dystrykcie A Luoi utrzyma się, a może nawet przybierze na znaczeniu, czemu może sprzyjać zachowanie się odrębności kulturowej ludów zamieszkujących pograniczne Wietnamu i Laosu, w wspólna historia najnowsza tej części Półwyspu Indochińskiego, jak również utrzymywanie się, czy nawet pogłębianie, przyjaznych stosunków między obu państwami.

Bibliografia

- 7.1 GDP per inhabitant in purchasing power standards (PPS), 2020, Statistical Atlas. Eurostat regional yearbook 2022, <https://ec.europa.eu/statistical-atlas/viewer/?year=&chapter=07&> [08.03.2023]
- Agent Orange, https://pl.wikipedia.org/wiki/Agent_Orange [20.01.2023]
- Agrusa J., Tanner J., Dupuis J., 2006, Determining the potential of American Vietnam veterans returning to Vietnam as tourists, *International Journal of Tourism Research*, 8, 3 (May/June, Special issue: war and tourism), s. 223-234
- A Lưới, https://vi.wikipedia.org/wiki/A_Lưới [20.02.2023]
- A Lưới (thị trấn), [https://vi.wikipedia.org/wiki/A_Lưới_\(thị_trấn\)](https://vi.wikipedia.org/wiki/A_Lưới_(thị_trấn)) [03.03.2023]
- A Luoi thrives to become the dynamic urban area in western Thua Thien Hue, Cổng thông tin điện tử Thừa Thiên Huế, <https://thuathienhue.gov.vn/vi-vn/Doanh-nghiep/Chietiet/tid/A-Luoi-thrives-to-become-the-dynamic-urban-area-in-western-Thua-Thien-Hue/newsid/B65D1212-653C-42C3-9CBB-ABA600FoFF22/cid/-1> [31.03.2023]
- An Sơn, 2019, Lễ hội kết nghĩa trên đỉnh Trường Sơn, Dân Việt, 21.03.2016; <https://danviet.vn/le-hoi-ket-nghia-tren-dinh-truong-son->

³⁹ Battle of A Sau, https://en.wikipedia.org/wiki/Battle_of_A_Sau.

- 7777668400.htm?gidzl=jZ_kVFRXcL2m8-rx-l-GNxmXx7VWgPi9zYE_8BV_mmZtSEHqjld32_KaudU_hPLU_dRa9M9ox4KTzU6PLG [10.04.2023]
- Århem N., 2014, Forests, spirits, and high modernist development. A study of cosmology and change among the Katuic peoples in the uplands of Laos and Vietnam, *Acta Universitatis Upsaliensis, Uppsala Studies in Cultural Anthropology*, 55, Uppsala Universitet, Uppsala
- A Rum Deng weaving village, Thua Thien Hue Portal, 21.01.2021, <https://thuathienhue.gov.vn/en-us/Visitor/Visitor-detail/tid/A-Rum-Deng-weaving-village/newsid/362CB74A-F477-4906-A87B-ACB701003BBC/cid/CC149200-8776-4900-BADB-A995008DC7FA> [23.02.2023]
- Báo cáo tổng kết hoạt động bảo tàng năm 2022, Bảo tàng lịch sử tỉnh Thừa Thiên Huế
- Battle of A Sau, https://en.wikipedia.org/wiki/Battle_of_A_Sau [23.03.2023]
- Battle of Hamburger Hill, CustomizeVietnamTours by INSIDE TRAVEL Experts, www.customizevietnamtours.com/tours/battle-of-hamburger-hill.html [31.03.2023]
- Báo cáo tổng kết hoạt động du lịch tỉnh Thừa Thiên Huế, Sở Du lịch tỉnh Thừa Thiên Huế, <https://sdl.thuathienhue.gov.vn> [07.04.2023]
- Baudouin S., 2020, *The making and promotion of Scottishness in eighteenth and nineteenth-century Britain: Sir Walter Scott, Queen Victoria and tourism*, December 2020, UFR Langues et Civilisations, Département des Études Anglophones, Université Bordeaux Montaigne, Bordeaux, praca magisterska, www.researchgate.net/publication/347984169_The_Making_and_Promotion_of_Scottishness_in_Eighteenth_and_Nineteenth-Century_Britain_Sir_Walter_Scott_Queen_Victoria_and_Tourism [19.01.2023]
- Butler R. W., 2014, The importance of the past in explaining the present: the development of tourism in the Scottish Highlands and Islands from 1750, *Tourism Today*, Fall, s. 7-22, <http://see-articles.ceon.rs/data/pdf/1450-0906/2014/1450-09061414007B.pdf> [30.01.2023]
- Cheer J. M., Mostafanezhad M., Lew A. A., 2022, Cultural ecosystem services and placemaking in peripheral areas: a tourism geographies agenda, *Tourism Geographies*, 24, 4-5, s. 495-500
- Christaller W., 1964, Some considerations of tourism location in Europe: the peripheral regions – underdeveloped countries – recreation areas, *Papers, Regional Science Association*, 12, 2, s. 95-105
- Day tour – A Luoi, Hamburger Hill and Ashau village, Daily Travel Vietnam, <https://dailytravelvietnam.com/tours/day-tour-a-luoi-hamburger-hill-and-ashau-village-2> [31.03.2023]
- Demographics of Vietnam, https://en.wikipedia.org/wiki/Demographics_of_Vietnam [20.02.2023].
- Diem-Trinh Thi Le, 2009, *Segmenting visitors to battlefield sites: international visitors to the former DMZ in Vietnam*, Victoria University of Wellington, Wellington, praca magisterska, <http://researcharchive.vuw.ac.nz/xmlui/bitstream/handle/10063/962/thesis.pdf?sequence=1> [29.03.2023]
- Đồi A Biah (Huế) – Địa danh chấn động trời Tây, Khám Phá Huế, b.r.w.

- <https://khamphahue.com.vn/Chuyen-trang-truyen-thong/San-vat-A-Luoi/Chi-tiet/tid/Doi-A-Biah-Hue-%E2%80%93-Dia-danh-chan-dong-troi-Tay.html/pid/10337/cid/147> [10.04.2023]
- Drvenkar N., Banožić M., Živić D., 2015, Development of memorial tourism as a new concept - possibilities and restrictions, *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 21, 1 (May), s. 63-77
- Grosse T. G., 2007, Wybrane koncepcje teoretyczne i doświadczenia praktyczne dotyczące rozwoju regionów peryferyjnych, *Studia Regionalne i Lokalne*, 1 (27), s. 27-49
- Gyr U., 2010, The history of tourism: structures on the path to modernity, EGO European History On-Line, <https://d-nb.info/1020543884/34> [20.01.2023]
- Hamburger Hill*, https://en.wikipedia.org/wiki/Battle_of_Hamburger_Hill [20.03.2023]
- Hamburger Hill Ashau Village Tour*, Eco Travel, www.huetraveltour.com/tour-program/hamburger-hill-ashau-village-tour.html [31.03.2023]
- Hamburger Hill Battle Tour*, Viet Linh Travel, www.vietlinhtravel.vn/Tours/vietnam-battle-tours/hamburger-hill-battle-tour.htm [31.03.2023]
- Herzberg R., Tung Gia Pham, Kappas M., Wyss D., Chau Thi Minh Tran, 2019, Multi-criteria decision analysis for the land evaluation of potential agricultural land use types in a hilly area of Central Vietnam, *Land*, 8, 6, 90, www.mdpi.com/2073-445X/8/6/90 [25.01.2023]
- Hoffet J., 1933, Les mois de la chaine annamitique: entre Tourane et les Boloven, *La Geographie*, 59, 1 (janvier), s. 1-43
- Høivik T., Heiberg T., 1980, Centre-periphery tourism and self-reliance, *International Social Science Journal*, XXXII, 1, 69-98
- Hue News, Exploring the caves of A Luoi*, 07.01.2022, Viet Nam National Administration of TourismMinistry of Culture, Sports & Tourism, www.vietnam-tourism.com/en/index.php/news/items/16502 [31.03.2023].
- Iizuka A., 2012, *Traditional community houses of the Co-tu ethnic group in central Vietnam*, SANSI: an Environmental Journal for the Global Community, 6, s. 97-114, https://repository.kulib.kyoto-u.ac.jp/dspace/bitstream/2433/170263/1/SANSI6_97.pdf [20.02.2023]
- Kanatsu K., 2000, *Picturesque tours in Scotland: forming an idea of the British nation*, September 2000, Department of English and Related Literature, The University of York, York, praca doktorska, <https://etheses.whiterose.ac.uk/14179> [20.01.2022]
- Kelly F. J., 2004, *U.S. Army Special Forces 1961-1971*, Vietnam Studies, Department of the Army, Washington, D.C., s. 182-183
- Khách du lịch nội địa năm*, <https://vietnamtourism.gov.vn/statistic/domestic?year=> [07.04.2022]
- Kowalczyk A., 2009, Turystyka historyczno-militarna, [w:] Buczkowska K., Mikos von Rohrscheidt A. (red.), *Współczesne formy turystyki kulturowej. Tom I*, Akademia Wychowania Fizycznego im. E. Piaseckiego w Poznaniu, Poznań, s. 286-312
- Le Pichon J., 1938, Les chasseurs de sang, *Bulletin des Amis du Vieux Hué*, Bulletin trimestriel, 25e année, n°4, (octobre-décembre), s. 357-408, https://revues.vietnamica.online/version2/bavh/38_4bavh [20.01.2023]
- Lê Thị Thui, 2021, *Điểm di tích Dốc Con Mèo - Đường B45A*, Trang Thông tin điện tử huyện A Lưới, 22.03.2021, <https://aluoi.thuathienhue.gov.vn/?gd=21&cn=89&tc=27357> [31.03.2023]

- Mączak A., 2001, *Peregrynacje. Wojaże. Turystyka. Wydanie drugie poprawione i uzupełnione*, Książka i Wiedza, Warszawa
- McElwee P., 2008, "Blood relatives" or uneasy neighbors? Kinh migrant and ethnic minority interactions in the Trường Sơn Mountains, *Journal of Vietnamese Studies*, 3, 3 (Fall), s. 81-116
- Meloy E., 2009, Touring Connemara: learning to read a landscape of ruins, 1850–1860, *New Hibernia Review/Iris Éireannach Nua*, 13, 3 (Fómhar/Autumn), s. 21-46
- Nguyễn Quốc, 2019, *Dệt Zèng giúp người dân thoát nghèo*, Đại Đoàn Kết, 06.11.2019, <http://daidoanket.vn/det-zeng-giup-nguoi-dan-thoat-ngheo-451629.html> [10.04.2023]
- Pacoh people, https://en.wikipedia.org/wiki/Pacoh_people [20.02.2023]
- Per capita values, IstatData. The Italian National Institute of Statistics data warehouse, https://esploradati.istat.it/databrowser/#/en/dw/categories/IT1,DATAWAREHOUSE,1.0/UP_ACC_TERRIT/IT1,93_500_DF_DCCN_TNA_6,1.0 [07.04.2023].
- Phạm Hữu Thu, 2019, *Trận chiến “Đồi thịt băm” 50 năm nhìn lại*, Thừa Thiên Huế Online, 11.05.2019, <https://baothuathienhue.vn/chinh-tri-xa-hoi/theo-dong-thoi-su/tran-chien-doi-thit-bam-50-nam-nhin-lai-71813.html> [20.03.2023].
- Phòng Văn hóa - Thông tin huyện A Lưới. Báo cáo tổng kết hoạt động du lịch huyện A Lưới, Thừa Thiên Huế (Culture and Information Division of A Lưới district, Summary report on tourism activities in A Lưới district, Thua Thien Hue) – dane dla lat 2015-2022
- Przeclawski K., 1979, *Socjologiczne problemy turystyki*, Instytut Wydawniczy CRZZ, Warszawa
- Robert A., 2016, At the heart of the Vietnam War: herbicides, napalm and bulldozers against the A Lưới mountains, *Journal of Alpine Research/Revue de géographie alpine*, 104, 1 <https://journals.openedition.org/rga/3266> [20.01.2023]
- Ryan Ch. (red.), 2007, *Battlefield tourism. History, place and interpretation*, Advances in Tourism Research, Elsevier Science Ltd., Kidlington
- Schwenkel C., 2006, Recombinant history: Transnational practices of memory and knowledge production in contemporary Vietnam, *Cultural Anthropology*, 21, 1, s. 3-31
- Stanton S. L., 1990, *Green Berets at war. U. S. Army Special Forces in Southeast Asia 1956-1975*, Presidio, Novato, CA, s. 118-122
- Szymańska-Matusiewicz G., 2012, Pomiędzy drażliwą kwestią polityczną a atrakcją turystyczną: mniejszości etniczne w Wietnamie, *Azja-Pacyfik: społeczeństwo, polityka, gospodarka*, 15, s. 138-162
- Tanaś S., 2013, *Tanatoturystyka. Od przestrzeni śmierci do przestrzeni turystycznej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź
- The attractions should not be missed in A Lưới*, Discover Hoi An, <http://discoverhoian.vn/en/details-tours/225/the-attractions-should-not-be-missed-in-a-luoi.html> [20.02.2023]
- Thống kê du lịch*, [https://thongke.tourism.vn/index.php/statistic/stat/6?share=99&type=type1&rowcode=14&input-type=4&rowlist=14_1401,14_1402,14_140102,14_140106,14_140108,14_140110,14_140111,14_140119,14_140122,14_140124,14_140128,14_140131,14_140134,14_140139,14_140141,14_140203,14_140208,14_140214,14_140215,14_140231,14_140232,14_140233,](https://thongke.tourism.vn/index.php/statistic/stat/6?share=99&type=type1&rowcode=14&input-type=4&rowlist=14_1401,14_1402,14_140102,14_140106,14_140108,14_140110,14_140111,14_140119,14_140122,14_140124,14_140128,14_140131,14_140134,14_140139,14_140141,14_140203,14_140208,14_140214,14_140215,14_140231,14_140232,14_140233)

- 14_140234,14_140241,14_140243,14_140244,14_140246,14_140247,14_140501,14_140507,14_140308,14_140321,14_140145,14_140248,14_140336,14_140455,14_140515,14_140146,14_140147,14_140249,14_1406&nam=2023 [07.04.2023]
- Thừa Thiên-Huế - Population density, [https://knoema.com/atlas/Viet-Nam/Thừa-ThiênHuế/Population-density](https://knoema.com/atlas/Viet-Nam/Th%C3%A0i-ThiênHuế/Population-density) [23.02.2023]
- Thừa Thiên Huế province, [https://en.wikipedia.org/wiki/Thừa-Thiên-Huế_province](https://en.wikipedia.org/wiki/Th%C3%A0i-Thiên_Hu%E1%BB%A0_province) [03.03.2023]
- Thừa Thiên-Huế Province topographic map, topographic-map.com, <https://en-ie.topographic-map.com/map-67k5k/Th%E1%BB%A0-Thi%C3%A0n-Hu%E1%BA%BF-Province/?zoom=15¢er=16.13727%2C107.22043&popup=16.13694%2C107.2242> [05.03.2023]
- Tôn Thất Hữu Đạt, 2014, *Đánh giá tổng hợp tiềm năng du lịch sinh thái dựa vào cộng đồng huyện A Lưới*, tỉnh Thừa Thiên Huế, Tạp chí Các Khoa học về Trái đất, 36, 3, s. 271-280, <http://huc.dspace.vn/handle/DHVVH/3810> [20.01.2023]
- Traas A. G., 2018, *Transition. November 1968-December 1969*, The U.S. Army campaigns of the Vietnam War, Center of Military History United States Army, Washington, D.C.
- Trần Thị Tuyết Mai, Lăng Lê Phúc Chi, Nguyễn Hoàng Sơn, 2013, Raising A Lưới ethnic minorities' awareness for the sustainable use of land resources to reduce poverty, *Proceedings of the 6th International Conference on Educational Reform (ICER 2013): ASEAN Education in the 21st Century*, Mahasarakham University, Mahasarakham, s. 387-393, www.researchgate.net/publication/340444155_Raising_A_Luoi_Ethnicminorities'_Awareness_for_the_Sustainable_Use_of_Land_Resources_to_Reduce_Poverty [20.01.2023]
- "Túi lửa" dộc Con Mèo - Khúc tráng ca đầm máu và nước mắt của những con người quả cảm, Người đưa tin, 19.05.2019, www.nguoiduatin.vn/tui-lua-doc-con-meo-khuc-trang-ca-dam-mau-va-nuoc-mat-cua-nhung-con-nguoi-quu-cam-a434429.html [10.04.2023]
- Uesugi T., 2019, A dialogic approach to toxic disasters: Agent Orange in A Lưới Valley, *Revista de Antropología Iberoamericana*, 14, 1 (January-April), s. 29-50
- Viện kiểm sát nhân dân huyện A Lưới, <https://vkshue.gov.vn/about/Vien-kiem-sat-nhan-dan-huyen-A-Luoi.html> [06.07.2023]
- Villard E. B., 2017, *Staying the course October 1967 to September 1968*, Combat Operations, Center of Military History United States Army Washington, D.C.
- Viol M., Todd L., Theodoraki E., Anastasiadou C., 2018, The role of iconic-historic commemorative events in event tourism: insights from the 20th and 25th anniversaries of the fall of the Berlin Wall, *Tourism Management*, 69, December, s. 246-262
- Visit battle field of Hamburger Hill (Hill 937), Asia Tours. Hue Vietnam, www.asiatours.com/experiences/visit-battle-field-of-hamburger-hill-hill-937.html [31.03.2023]
- Vo Ngoc Duc, Nguyen Hong Dung, Phan Vu Phuong, 2020, *Architectural morphology of traditional community houses of ethnic minorities in Quang Nam and Thua Thien provinces*, Đại học Huế/Hue University, https://csdlkhoahoc.hueuni.edu.vn/data/2020/7/Community_house_full_paper_Vo_Ngoc_Duc_23022020_publish_English.pdf [10.04.2023]

- Võ Thanh, 2022, *Hồi sinh sân bay A So*, VnExpress, 14.08.2022, <https://vnexpress.net/hoi-sinh-san-bay-a-so-4498734.html> [10.04.2023]
- Wróblewski Ł., 2012, Peryferyjność geograficzna a peryferyjność ekonomiczna regionu przygranicznego, *Biuletyn Instytutu Zachodniego*, 113, Instytut Zachodni im. Zygmunta Wojciechowskiego Instytut Naukowo-Badawczy, Poznań, 1-5, <https://httpz.iz.poznan.pl/plik,pobierz,369,fcea5eb2coe58ccbb18b9c50ac403981/569-113%20pl.pdf> [20.01.2023]

Cultural tourism in peripheral regions: an example of A Luoi district (Vietnam)

Abstract

The term "peripheral region" most often refers to areas which, due to their geographical location, remoteness from larger socio-economic centers and poor accessibility, generally have a less developed economy than other regions. In many cases, these are border areas, as is the case with the A Luoi district in the central Vietnamese province of Thua Thien-Hue. Peripheral regions are often inhabited by ethnic minorities. The A Luoi district, which is on the border with Laos, attracts domestic as well as foreign tourists. One of the reasons for the attractiveness of the district is its cultural difference. It is determined by well-preserved cultural heritage of the mountain peoples inhabiting it, as well as the remnants of warfare that took place in the A Luoi area during the Vietnam War in 1959-1975. Both of these factors are used in the tourist promotion of the district, and the attractions related to them (e.g. customs of the Katu, Pa Ko and Ta Oi peoples, referring to animistic beliefs, or military relics related to the so-called Ho Minh Trail) are eagerly visited by tourists. An additional argument in favor of supporting cultural tourism in the A Luoi district is that the existing forms of local economy (forestry and traditional, semi-subsistence, farming) are a major threat to the natural environment. For this reason, the district authorities and residents see a chance to develop a model of tourism close to the idea of community-based tourism and sustainable tourism.

Keywords: peripheral region, Vietnam, A Luoi district, cultural tourism